

A „Vasárnapi Ujság” karácsonyi Bazára!

Budapest, váci utca 22.

Nemzeti szálloda épülete

LATZKOVITS A.

a cs. és kir. kiz. szab. gomb és gomblyuknélküli uri ingek

feltalálója és egyedüli készítője, ajánlja különlegességeit

fehérművek és uri divatru-czikkék-

ben, egymint: legújabb nyakkendő, kertyák, zsebkendő, gallérok, kése-
16k. harisnyák, vadász-mellények, utazótakarók stb., továbbá bizalmasi gyári
raktárát Dr. Jaeger G. tanár-féle normál-
gyapjú-árakból, eredeti gyári áron.

Latzkovits A. cs. k. szab. fehérmű gyáros, Budapest, váci utca 22.

Kitűnő színházi és tábori

LATCSÖVEK,

arany, ezüst, tekenőbékacsont szemüvegek,
és orrcsipeszűk a legfinomabb kristálytiszta
üvegekkel ellátva, valamint

KARÁCSONYI AJÁNDÉKOK.

Richter-féle szabadalmazott építőkö-szereknek,

bűvös lámpák, kódírtó-alkop-készülékek, stereoskopok, mikroskopok, stroboskopok, villamos játé-
kok, fizikai és kémiai gyűjtemények, ásvány- és rovargyűjtemények a legut. áron kaphatók

Lippert és Fáy látszereseknek,

IV. ker., muzeum-körút 39. sz. BUDAPEST, IV. ker., egyetem-utca 1. sz.

Bűvös lámpák és kódírtó-alkop-készülékek egyetem-utcai c. sz. berendezett helyiségünkben
azonnal ki lehet próbálni.

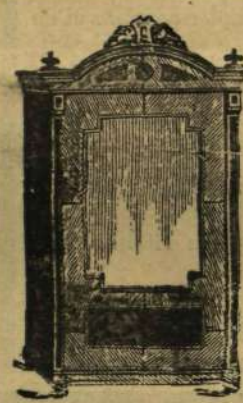
Megrendelések- és levelezéseknél kérjük a címre különösen figyelni.

Gömöri F. és Társai

hazai asztalos-társasága

Budapest, Lipótváros, Bécsi-u. 9. I. em.

Bejárat a sarkon túl.

Első rangú hazai bútorgyárosok közreműködése által a
legkínáltabb asztalos-kárpitos-bútorok, úgy egyszerű
minőségben a polgári szükségletre, valamint eleg. és telje-
sen berendezett urasági és háló-szoba és salon-beren-
dezések legújabb fagonnal és választékban olcsó
árak mellett kaphatók, tehát a m. t. bútorvásárló kö-
zönség bútorvásárlásait nálunk teljes megelégedésére
eszközölheti. — Képes árjegyzékek kívánatra ingyen és bér-
mentve küldetnek. Vidéki megbízások pontosan eszközöltek.

Calderoni és Társa

látszeresek, Budapesten, a váci- és Deák-utca sarkán.

Ajánlanak: szemüvegeket és orrcsipeszűket, acél-,
ezüst-, arany-, vagy tekenőbékacsont keretben 3 ft-
tól 25 ft-ig, színházi és kettős tábori látszereseket, a
legújabb mintákban 5 ft-től 150 ft-ig, Aneroid látszer-
eszközöket a legjobb műszeresek által 5 ft-től 50 ft-ig,
ablak- és szoba-hőmérőket 80 ft-től 5 ft-ig, görbület
5 ft-től 350 ft-ig, varázslámpákat 12 képpel 2 ft 50-
tól 20 ft-ig, stereoskop-készülékeket 2 ft-től 300 ft-ig,
svájci rajzeszközöket új ezüstből 5 ft-től 80 forintig,
teleszkopokat, graphoskopokat, stb. — Továbbá ajánl-
tatnak t. n. sz. raktárunk által kis hid-utca 8. szám:
földmunkák 50 ft-től 50 ft-ig, természet- és vegytani
készülékek, gőz- és villamgépek, ásvány- és rovar-gyű-
jtemények, kitűnő állatok stb. — Képes árjegy-
zékek bérmentesen állanak rendelkezésre.

A „Waterbury” remontoir-zsebóra

a modern technika valódi csodája.

Hírelett csinos külseje (álmor-
vált, gyönyörű, féltámaszlatlan
pontos-
sága és csak 6 ft 50 kr-
nyi hihetetlen olcsó ára kezde-
ben bizalmatlanságot keltettek
iránta; de a múlt évi eladás

Angliában: — 100,000 db

Németországban: 82,000 db

az óra kitűnőségének és oly fényes
bizonyítvánnyal, mint a megír-
tott remontoir-látszer, mely a
„Waterbury”-től fél, mivel a
„Waterbury”-től egyszerű szerkezetű
és oly egyszerűen jár, hogy érte-
kést nélkül 3 évi kezesség
vállalható s mivel a „Waterbury”, ha-
mankor szélesége valamikor fenforog-
na, oly olcsón javították, mint eddig semmi
fele óra a világon, péld. 1 új rugó 35 kr.A Waterbury Watch Co. Waterbury Connecticut,
2,000,000 forint tökélet és 1500 darab meggyőztetést, valamint
a magyarországi főraktár és javító-műhely:

HOTTELMANN A-nál, Budapesten, V., váci körút 28.

három évi kezességet vállalnak.

Szétküldés csak készpénz vagy utánvét ellenében.

Richter

horgony-köépitőjátékai

legjobb és legszálladabb karácsonyi ajándéknak vannak
elismervé, bármely kora gyermekek számára: készletben van-
nak a birodalom minden finomabb játéksz. kereskedésében.
A kinek már van ilyen köépitőjátéka, az vegye meg a gyer-
mekének a legközelebbi kiegészítő szelvényét. Közelebbit
hoz erről „A gyermek legkedvesebb játéka” (Des Kindes liebster
Spiel) című illusztrált könyv, melyet bérmentve megküldenek

Richter F. A. és Társa

cs. kir. udv. szállító

Bécs I., Nibelungengasse 4.

A legrégibb népies gyógyszer a koncentrált klosterneburgi tag-esszencia

(közvény-folyadék)

az orvosrendőri vegyszeti
műteremben megvizsgálva
és bejegyzett védjegy ál-
tal eladása biztosított.

4 üveg 50 kr. 4 üveg 1 ft.

postai szállítással 15 kr.-al több.

HOFFMANN ALFRED

gyógyszerész Klosterneuburgban.

Valódi minőségben a következő
gyógyszertárakban: Főraktár
Magyarország részére Török

József, Budapest, királyutca 12. Árad: Rozsnyai M.

Debreczen: Dr. Rothschnek. Szabadkán: Józ. Pécs: Si-

pőcz B. Pozsonyban: Dr. Adler R. és Erdy István. Győrött:

Pétri P. Szegeden: Brószay K. Veszprémen: Müller O. Kün-

ler B. Szekesfehérvár: Say R. Kassán: Wandraschek K.

Temesvárott: Jahner C. és Klausmanns Albert.

La

drásznál

Különleges Részor

BISMUTHAL VEGYÍVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,

PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

EQUITABLE

az Egyesült-Államok életbiztosító-társasága New-Yorkban.

Alapított 1859-ben.

Biztosítási állomány 1886 decz. 31-én 4,747,000,000 márk.

Az új felvételek kitétek: 1884-ben 360,000,000, 1885-ben
408,000,000, 1886-ban 474,000,000 márk. Az összes emel-
kedett 1886. január hó 1-től 1887. január 1-ig 272,000,000
márkát 321,000,000 márkára. A tiszta nyereségyöbblet
1887. jan. 1-én 680,000,000 márkát tesz ki és a múlt évhez
viszonyítva 130,000,000 márkával emelkedett. Tökebefek-
tések Európában 16,000,000 márkán felül. A kötvények 3 év
mulva kifogásolhatatlanok. Minden kötvény visszavásárlási és
leszállítási joga 3 év mulva. A 100,000 dollárból álló rész-
vénytöke alapszabályszerűleg csak 7%-kal kamatoztatik, az
azon felül sok millió rugó nyereség kizárólag a biztosítot-
tak javára esik. Aligazgatóság Magyarország részére:
Budapest, Andrassy-ut 12. sz.

50-DIK SZÁM. 1887.

BUDAPEST, DECEMBER 11.

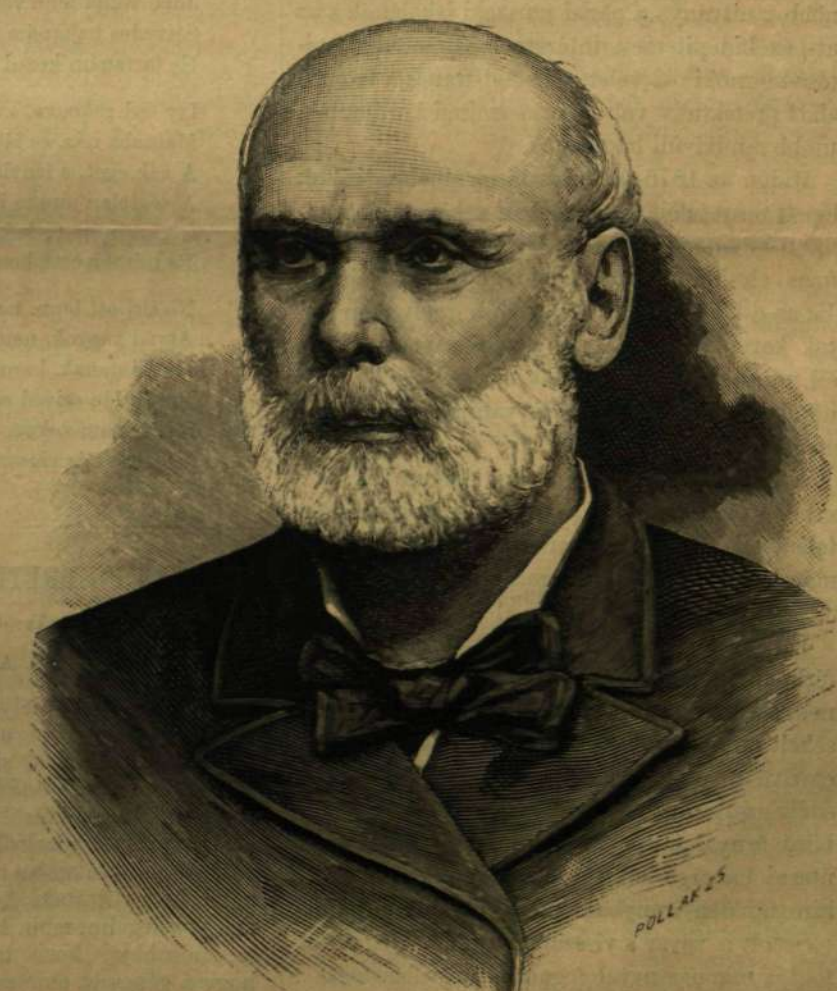
XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egy évre 12 ft
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félre — 6 *Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG
egy évre 8 ft
félre — 4 *Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egy évre 8 ft
félre — 3 * KIRÁLYI előfizetésekre a postai
meghatalmazott vitelűl is csatolandó

A FRANCZIA ELNÖKVÁLSÁG.

A FRANCZIA köztársaság elnökválsága, melytől
jogosan lehetett felténi nem csupán a köz-
társaságot, hanem Európa bekéjét is, sze-
rencsésen véget ért.Grévy, a nyolczvan éves agg elnök, dacára a
mindenfél ellene irányzott támadásoknak, az
utolsó pillanatig szilárdan kitartott helyén,
melyre őt a francia nemzet állította csak akkor
szánta el magát a távozásra, a midőn meggyőző-
dött, hogy kormányt alakítania teljes lehetet-
lenség. Ekkor aztán elnöki üzenettel tudatta ugy-
a szenátus, mint a képviselő-kamra elnökeivel
visszalépését.Az öreg republikánus késedelmezése rendki-
vül javára vált a köztársaságnak, mert ez alatt
lecsillapultak a háborgó kedélyek s tisztelni kez-
dett a zavaros helyzet, mely Franciaországotkönnyen sodorhatta volna a legnagyobb vesze-
delembe. Magok a radikálisok, a kik nagy kedvtel-
lással buktatták az egyik kormányt a másik után
s nyolcz év alatt, a mióta Grévy volt a köz-
társaság elnöke, nem kevesebb, mint tizenkét
miniszteriumot és százhusz miniszteri kénysze-
ritettek lemondásra: midőn Grévy visszalépése
bizonyossá lön, magok is megrémültek heveske-
désük következményeivel s most ők magok
kérve kérték Grévyt, maradjon meg helyén. A
végkép elkeseredett elnök azonban megmaradt
elhatározása mellett s most már csak arra for-
ditotta gondját, hogy a lemondása után bekövet-
kező zavaroknak lehetőleg elejét vegye.Szükség is volt az óvatosságra. Azok között,
kiknek Grévy után a köztársaság elnöki székére
legtöbb kilátása lehetett, Jules Ferry egykori
miniszterelnök állt az első helyen. Ez ellen azon-
ban a radikálisok a tonkingi expedíció miatt a
legnagyobb ellenszenvvel viseltetnek s azzal fe-nyegetőztek, hogy megválasztása esetén zendü-
lésben törnek ki s még forradalommal is ellen-
szegülnek annak, hogy elnöki székét elfoglalja.
Ők a képviselő-kamra elnökét, Floquet-t akarták
a köztársaság elnökéül. De épen e miatt ellene-
tek jelöltséget a többi pártok s még a revanche-
politikuskok sem voltak miad mellette, általános
levén köztük a nézet, hogy Németországot Fran-
ciaország csak Oroszországgal szövetségben
támadhatja meg sikerrel, e szövetségre pedig
Floquet elnöksége esetén nem igen lehetne szá-
mitani, ő levén az az ember, a ki a párisi első
világkiállítás alkalmával, midőn II. Sándor csár
fülébe: „Éljen Lengyelország! Igen, uram, éljen
Lengyelország!”A radikálisoknak az a része, melynek Floquet
jelöltsége nem volt inyére, Freycinet-t óhajtottá,
nem azért, mintha ő is radikális lenne, hanem
mivel önállótlan, gyenge államférfiúnak bizo-

SADI-CARNOT, A FRANCZIA KÖZTÁRSASÁG UJ ELNÖKE.

GRÉVY, A FRANCZIA KÖZTÁRSASÁG VOLT ELNÖKE.

nyult, a kit könnyen tehetek volna szeszélyeik játéklapdjává. Saussier tábornoknak, Páris helyőrségi parancsnokának csak csekély pártja volt, mivel a polgári elem fél a katona-elnöktől, a ki a hadseregbe támaszkodva, könnyen kezébe ragadhatná a diktatúrát. Boulanger-ról, a francia néptömegnek nem rég még bálványáról, mint jelöltől szó sem volt s ez is mutatja, mennyire higgadtabbá vált Franciaország köztársasági köreiben a gondolkodás.

Igy megoszolva, megállapodatlanul gyűlt össze Versaillesban az elnökválasztó kongresszus. Senki sem tudhatta, mi lesz a választás eredménye. Ekkor, az utolsó pillanathan, mintha valami jó szellem lepte volna meg az embereket, fölmerült egy név, melyet el-éddig senki nem emlegetett, mint a köztársaság elnökét, de mely név, egyszer kiejtve, a megválasztás jellegének bizonyult. Sadi-Carnot neve lőn e megváltó ige, egy eddig zajtalan, de nem diestelen szerepet viselt államférfiúé, kit már neve és családi hagyományai is mintegy praedestinálni látszottak arra, hogy Grévy utódja ő legyen az elnöki székben és senki más.

A mint e név egyszer fölmerült, Jules Ferry és Freycinet, kik a köztársasági pártállású jelöltek közül úgy a próbászavazásoknál, mint az első szavazásnál a legtöbb szavazatot nyerték s így legtöbb kilátásuk is lehetett a megválasztásra, hazafias önmegtartóztatással siettek lemondani Sadi-Carnot javára s így történt hogy az első szavazásnál egyik jelölt sem nyert meg a szükséges többséget, már a második szavazásnál Sadi-Carnot 833 beadott szavazat közül 616 szavazat esett s Sadi Carnot a francia köztársaság elnökévé választottat.

Sadi-Carnot (teljes névvel Mária Ferencz) 1837 augusztus 11-én született, most tehát 50 éves s 1871-ben lőn a francia törvényhozó kamara tagja. Unokája az első köztársaság hasonlevő híres hadügyminiszterének, a ki a betörő szövetséges hadak elleni védelmet oly fényes sikerrel vezetve, hogy ezért a „győzedelmes szerzője” nevet nyerte a történelemtől. Ennek fia s a most megválasztott elnöknek atyja, Carnot Lázár Hyppolit ma is él s tagja a francia szenátusnak.

Legidősebb fia, a köztársaság új elnöke, a legkitünőbb tanítványa a párisi műszaki iskolának s az ut- és hidépítészeti intézetnek. Itt szerezte építész-mérnöki oklevelét. A német-francia háború alatt prefektusa volt az alsó-szajnai kerületnek, utóbb rendkívüli hadbiztos.

Midőn az 1876-iki választások alkalmával fölépített mint jelölt, a többi közt a következő politikai hitvallást tette le: „Csak a köztársaság fogja elcsillapíthatni a mi régi villongásainkat. Ez az a kormányforma egyedül, mely nem pártok kormányformája. Mindenki számára nyitva áll, minden őszinte csatlakozást elfogad, s így mindazokat, kik jó akarral vannak a haza iránt, maga körül csoportosíthatja.”

A Freycinet kabinetjében a közmunkák, később a pénzügyek tárcáját viselte nagy szakértelemmel és avatottsággal s bár feltűnő szerepet nem játszott, a közigazgatás terén ujoncznak nem mondható.

E szerény, meggyerő modorú, higgadt államférfiúnak, e kifogástalan tiszta jellemű embernek, s kétségtelen elvszilárdsága mellett is mérsékelt republikánusnak megválasztása egyszerre egyvülv olvastotta a francia köztársaságnak eddig szerte húzó s egymással huzalkodó különböző árnyalatait s a mellett lecsöndesítette az utcai háborgó tömegeket. Megválasztásának híre minden irányban megnyugtatólag hatott, eloszlott a zavar s visszatért a rend. Még a külföld is rokonszenvvel fogadta megválasztását s Német- és Oroszország párisi nagykövetei ut-

ján azonnal kifejezték örömeiket a válság ilyen megoldása fölött.

Egy szóval az új elnök kedvező előjelek mellett foglalja el állását s a közvélemény egyetértésében, hogy a benne a köztársaság a távozó Grévyhez teljesen méltó utódot nyert.

AZ ÁRVA.

Egy árva kis leány siratja
Bús árvaságát, térdre esve.
Lenn földbe' porlad édes atyja,
Ki egykor őt, ah, úgy szerette;
Imádkozik, s a messze sirra
Gondolva könnyeit kisírja.

„Oh jó atyám! — így esd zokogva —
Milyen sötét azóta nékem
Az élet itt alatt a porba' ...
Oh nem mosolygok reám le kéken
Az ég se többé! hő sugára
Nem hoz derűt bús éjszakámra!

Csak szenvedek ... s nincs a ki szánjon,
Szem nem tekint felém ragyogva —
Mint kis virág bús pusztai tájon,
Úgy állok itt árván magamba'! ...
Harmatja nem hull rám a szemnek,
Jósága szívnek nem melenget.

Az emberek hideg közönyével
Fordulnak el tőlem, ha látanak.
Szememre bűnbán könny ha jön fel,
Nem törli le keze barátának.
Oh nem borulhatok szívére
Én senkinek, vigaszt remélve.

S ha volna is, ki jó szívében
Helyt adna árva gyermekednek,
A rágalom rút lesse készen
Nyílával ott áll, s az sebez meg.
Vérig sebez; oh mert az árva
Nem védi senki s úzi száz vád!

Sir férge is rág, hogyha éhes,
De hogyha jól lakott, odább áll.
Az ember — oh! marára kész ez!
S tud rágni jobban száz bogárnál
Szívet, lelket ha összetöbphet,
Ez csillapítja nála az éhét.

Oh jó szülőm! miért hagyál itt?
Mért nem vittél magaddal engem?
Nem érezném a sors csapását.
Jobb volna lenn veled pihennem!
Szívedre hajtánám fejem,
Es tartanám kezéd' kezembe'.

Igy esd zokogva, s sir az árva,
Magasba néz, és látja ott fent
A kék eget, s fénylő sugárba'
A végtelen jósgu istent,
S az mintha őt keblere vonná,
És mintha csak beszélné hozzá:

Ne sirj ott lenn, ne sirj bús árva!
Atyád vagyok, nem hagylak én el ...
Ha bánthanak, karom kitárok,
Borulj ide szíved sebével!
S már nem zokog, ... nyugodt az árva,
Védelmet és vigaszt találva.

DÖMÉNY JÓZSEF.

UTAZÁS ISMERETLEN ÁLLOMAS FELÉ.

III. rész. — Az olmtüzi várófogásban.

XX. A csavar.

A lépcsőfokok, melyeken át eddigi szabályellenes állapotunkból apránként a szabályszerű állapot magaslataira sietett felhajítani bennünket „igazságos új gondviselőnk”, innen messziről nézve eléggé nyaktörőnek látszanak, de akkor, a valóságban és közelről, nem annyira lépcsőfokokhoz, mint inkább a csavarrendszer esigameneit-hoz hasonlítotak. A csavar az emberi találmányok legelmelebb, legrégibb és egyúttal leghasznosabbjai közé tartozik. Sajnos csak az, hogy a gépészet eme megbecsülhetetlen eszközeivel is embertársai kínzására századokon át visz-

százt az emberek állítólagos igazságkeresése! Kinek ne jutnának itt eszébe a ravallatás eszközeiül alkalmaztatni szokott hüvelycesavar, az úgynevezett spanyolcsizma, a nyakszorító csavar és több ilyen?

A csavarrendszer kezdte alkalmazni ellenünk az új kapitány is, a miben őt csaknem kedvtelével támogatta az új porkoláb, kit nem tudom honnan rendeltek be mellénk a felejthetetlen Kreutzinger helyére. Ezt ugyanis, mint később megtudtuk, hat hónapig tartották vizsgálati fogásában. A szegény embert sehogyse tudták rábírni olyan vétségek bevallására, melyekről sem ő, sem mi nem tudtunk semmit. Hisz még olyan képtelenségekkel is volt vádolva, melyeknek valótlanosága otrombaságunknál fogva kézfogható lett volna, például, hogy még színházba is elkísérte foglyai némelyikét, de mikor és kiket, arról senki sem tudott semmit. Csaknem kimpadra vonatták a vizsgálattal megbízott hadbírák; de hiába cseréltek ezeket, és ezek hiába cseréltek a vallatás módjait. Sem ígéret, sem fenyegetés nem tudott belőle kicsikarni mást, mint a mi köztudomású volt, hogy t. i. a magyar foglyokkal, mivel soha sem volt rá szüksége, soha sem bánt gorombán, s magaviselete ellen soha sem adott panaszra okot egyiknek sem. Nem találtván benne hat hónapig tartott zaklatás után sem büntetésre méltó hibát, a szolgálatból egyszerűen elbocsátották.

Az alatt volt módunk tapasztalni, hogy az új porkoláb méltó szolgálta volt az új kapitány. Magyarul az új porkoláb sem tudott, a minék nem egyszer jó hasznát vettük. Különbösen szálás, csontos, markos legény volt, eredetire karinthiai, s azt hallottuk, hogy Spielberghől, a Morva-Berény (így neveztük el Brünn városát) melletti hírhedt fogházából került ide. Egyik lába rövidebb lévén, beziegve járt, s nem egyszer a mesebeli sántikáló ördögöt juttatta eszünkbe. Névről soká nem ismert bennünket, hanem a szobák száma szerint és szembetűnőbb külsőségeink után kellett eltalálnunk, hogy kiről beszél, vagy kit keres; de viszont én sem tudnám már ide írni a nevét, ha talán akkor ismertem is azt. Mi elejétől végig csak mint biezgőről beszélünk róla, vele szemben pedig elég volt a Herr Profosz!

Első intézkedése abból állt, hogy a közvetlen érintkezést a szolgálattelvő kózkatonákkal megszüntetvén, ő vetette fel magát közvetítőnek. Minden fogoly számára, természetesen annak a költségén, beszerzett egy kemény papírosból készült műpalatáblát, valódi palapalackizákkal. E táblákra mindenki felírta a mire szüksége volt, s reggel, mikor először sorba járta az ajtókat, elkérte az írásos palatáblákat, s átadta azokat a háta mögött álló káplárnak. Ezt volt mindennap az első ajtónyitás és zárás. Körülbelül egy órával később következett a második. Akkor benyújtotta és szétosztotta a bevásárlói élelmi cikkeket, visszaadta a palatáblákat, melyekre a vásárolt cikkeket árát feljegyezte volt, s az elszámolás rendben lévének találtatván, a tett kiadás összegét bejegyezte saját könyvecskéjébe az illetőnek neve mellé; azután megvizsgálta a vasakat, visszavette a kis kulcsokat, s lezárta az ajtót másodszor. Kilencz órákor kieresztett sétára, s az alatt nyitva maradtak az ajtók, sötétség és szellőztetés végett; de szüntelen örködött, hogy az ordonánczokkal ne érintkezzünk. Tíz órákor már bezárt, most már harmadszor. Ebédre kieresztette azokat, kik közös asztalnál étkeztek; a többinek benyújtotta az ételes kosarakat. Egy órákor kihordatta az üres edényeket, s a közös asztal vendégei is hazaoszolván, most negyedszer zárta rák az ajtókat. Négy órákor újra kieresztett az udvarra és egyúttal újra átvette a palatáblákat. Öt órákor zárás. Ezt megelőzőleg kiki tele merítette a friss vízzel megtöltött kádakból korszóját vagy palackját; a kik bőven akartak mosakodni, dezsával hordták be a vizet. Ha a bevásárlói legénység az alatt visszatért, ez alkalommal egyszersmind szétosztotta a vásárt a táblákkal s beadta a kis kulcsokat. Ha pedig a vásárlásban egyik-másik megkészt, mi is később jutottunk megrendelt cikkeink birtokába, s akkor ez volt a hatodik nyitogatás, a hetedik és utolsó pedig az, mikor vizsgálni jött, hogy a vasak rendben vannak-e már, s ezeket is rendben találtván a kis kulcsokat magához véve, hedszer is rák zárult az ajtó, s másnap reggeli hat óráig nem zavart többé senki, csak a folyosón járkáló őrlépeinek egyhangú, tompa, majd közeledő, majd távolodó nesze.

A mindennap ismétlődő kétszeri vásárlás és kétszeri leszámolás a palatáblák közbejöttével sokáig nem akart simán s mind a megrendelők és átvétők, mind a közvetítő kölcsönös megelégedésére folyni. Az árucikkék mennyisége és minősége, valamint a feljegyzett árak magas-sága fölötti nézeteltérések miatt majd az egyik fél, majd a másik vált jogosan nehezíthetni, s némelyik szobából négy, öt, sőt hat tábla is járván ki s be, csoda lett volna, ha soha tévedés, s e miatt néha ingerültebb szóváltás nem esett volna. De az az áldott jó türelemolaj, melynek mindnyájunkért soha sem volt szabad megfogynotkznia, csakhamar lecsillapította a duzzadni akaró kedély hullámain, s az egyensúly ismét helyre állt.

Az alatt, hogy mi az élet ez új rendéhez is jó képet vágni szoktattuk magunkat, a miben nagy segítségünkre volt a fontoskodás, mely-lével e kicsinyes műveleteket a jámbor krajnai napról-napra, óráról-órára végezte, az alatt, úgy látszik, a kapitány úr búvárlatába merült az állami foglyokkal való bánást illető s már századok óta gyűlt szabályok, képzelhetni, mily rengeteg tömkelegének, s valahányszor olyas valamit talált, a mit mint fölösleges szigor, régóta megszűntek alkalmazni s ennélfogva el is volt már felejtve, azonnal azon kezdte törni a fejét, hogyan lehetne az minél tetszetősb-ürügy alatt felélesztani s minket vele boldogítani.

A legközelebbi napok valamelyikén váratlanul kitérte az ajtó, s a kapitány azon felszólítással lepett oda az elsőhöz, a kit ért, hogy tessék ide adni óráját. A meglepett ember képzelhetni, hogy nem sietett a felszólításnak engedni, hanem bámult, a felszólító arcában keresve a szavak jelentőségét; az azonban maga mellé állította a vele jött hadnagyot s ennek meghagyá, hogy az átadandó órák vegye át és tegye a magával hozott levélborítékok egyikébe s írja rá az óra tulajdonosának nevét. „Az órák ezentúl is, — mondá mintegy engesztelőleg — az urak tulajdonai maradnak, az órák kulcsát meg is tarthatják, de a lánczot, ha van rajta, nem. Szabályaink ugyanis nem engedik, hogy a vár foglyoknál bármilyen értékes tárgy legyen, a melylyel bárkit is meg lehessen vesztegetni, de meg azért is, hogy szökés esetében ne legyen a mit pénzzé tehetne. Legyenek egyébiránt nyugodtak, a szabadulás napján sértetlenül fogja mindenki visszakapni a magáét.” Felháborodásunkat azonban szavai nem hogy csillapították volna, sőt inkább fokozták. Szerencsénkre egy percig sem felejtkeztünk meg, hogy védtelek és e pillanathan kegyre, kényre ki vagyunk szolgáltatva s hogy a hidegvérű magatartás a legjobb eszköz önbecszerzünk fentartására.

A porkoláb átvette a hadnagytól a borítékokat az órákkal s átadta a velők volt kosárhordozó káplárnak, s mikor már kimenőben voltak, még egyszer megállt, s azt kívánta, hogy nézzük meg a borítékra irt nevünket, nincs-e valami hiba, mert, úgymond, az urak közül többnek olyan nehéz olvasása neve van. De erre már mi mondtuk, hogy legyen nyugodt, neveink elég eltérők egymástól, összezsavarástul, akármin van írva, nem kell félni.

Néhány nap múlva beállt a porkoláb szokatlan órában s elkéri tőlünk sorban a kanalat, kést és villát. Szokásban volt ugyanis, hogy étszereinket magunk tisztogattuk s magunknál tartottuk, magunkkal vittük a közös asztalhoz, magunkkal hoztuk vissza. Mindegyiknek evőeszközeit külön papírosba göngyöltetve, mindenikre rá írta tulajdonosa nevét úgy, a „hogy bemonásunk után tudta, s azt mondta, nem sokára vissza fogja szol-gáltatni. A káplár most is segédkezett mellette.

Mikor azután pár órával később visszahozta, ismét volt résznünk a bámúlásban, de ő sietett odább és mi kényünk-kedvünk szerint fakadhatunk ki hol nevetésbe, hol káromkodásba a czudarság fölött, melyet elkövettek. Ezüst kanalaink helyett kaptunk ónkanalakat, késeink hegye pedig egész durván le volt törve. Az ezüst kanálnál az volt a magyarázat, a mi a zseboráknál, a késekénél pedig, hogy a hegyes késsel le lehetne az órákat szelni!

A csavarnak minden újabb, ilyenféle szorító fordulása után alig vártuk, hogy a többi szobák lakóival találkozhassunk s magunkat kipanaszolhassuk.

Komolyabban fáj, a mi legközelebb tudtunkra esett. Ugyanis a mióta az írószerek használatát megszüntették, minden alkalommal, mikor valaki levelet akart írni, ezt be kellett jelentenie, s Kreutzinger porkoláb idejében a bejelentő azon-

nal kapott levélpapírost, borítékot, tintát és tollat, mit a kész levéllel vissza kellett adni. Ezt most is akartuk követni, de az elsőnek, a ki a végett az új porkolábhöz fordult, ez azt felelé, hogy ő írószerek dolgában még nem kapott utasítást, hanem be fogja a kívánságot jelenteni a kapitánynak. Egy, két, három nap elmúlt, s a porkolábtól más szót nem hallottunk, csak azt, hogy tessék várni. A kapitány ur minden valószínűség szerint ismét belemélyedt a szabályok tanulmányozásába s végre azt üzenté, hogy ezentul nem fogunk egyenként írni, mikor valakinek tetszik, hanem ki fognak tűzni a levélírási napot, s akkor egy szobát berendeznek asztalokkal, székekkel és írószerekkel s az adott órában valamennyien, a kiknek tetszeni fog, meg fogják írhatni leveleiket kellő számú tiszték jelenlétében és felügyelete alatt s mikor kész levelet átadta az utolsó is, az így berendezett szoba be fog zárni; továbbá azt üzenté, hogy mindenikünk, a ki eddig többleket állt levélviszonyban, válasz-szon ki magának ezek közül tetszése szerint egyet, s ezentul csak ezzel az egygyel lesz szabad leveleznie. Annak azután megírhat mindent, a mit általa másoknak akar üzentetni, valamint az is viszont nem csak magáról, hanem másokról is közölheti a mit szükségének fog vélni. Végre azt is tudatta velünk, hogy a miképen mi minden évnegyedben csak egyszer fogunk írhatni, levelezőinket is mindjárt első alkalommal figyelmeztessük, hogy egynél többször három hónap alatt ök se írjanak, mert a kapitány ur, akárhány levele érkezik is valakinek, egynél többet egy évnegyedben nem fogja kezünkhöz adni. Történt aztán, hogy még a levélírási napja előtt, melynek kitűzésével, úgy látszik, szándékosan késlekedett, levelek érkeztek. Ezeket személyesen hozta el, s az ebédelőben adta át az illetőknek, de csak is olvasásul, s elolvasás után azonnal visszavette. S a megjegyzésre, hogy a válasz-írásnál szükség volna a levélre, azt felelte, hogy akkor újra fogja olvashatni.

S itt nem tehetem, hogy újra ne juttassam Hammersberg László kassai ügyvéd nevét az olvasó eszébe. Valamint 1849-nek elején a budavári József-laktanya önkéntelen s egymás előtt merőben ismeretlen lakói közt ő, a csaknem szintén ismeretlen és önkéntelen vendég hozott létre kölcsönös közeledést, ismeretséget, bizalmat, majd barátságot és szeretetet, ugy kísérté elég jókora kiszabadulása után is volt bajtársi sorsát éber figyelemmel. Gondolom, 1852-nek őszén, mikor Josefstadthoz költözöttett jó barátaim eltávozása után még mindig elárvultnak éreztem magamat, egyszer csak kapok levelet Kassáról ismerősemnek tetsző, de biztosan még sem ismert kéznél vonásaival a borítékot, melyet a kibontott és hivatalos „gelesen N. N.” szavakkal homlokán megjelölt levéllel nyújtott az akkori embereséges tiszt kezembe. „Kedves jó Laczim, — kiálték fel hangosan — hogy az Isten adjon meg százaszorosan ennyi jószágodért.” A kezemben remegő levélből azt olvastam, hogy elválszunk ideje óta szakadatlanul rák volt irányozva figyelme; hogy mennyire lejutotta őt, midőn 1849-ben a budapesti német hivatalos lapban azt kelle olvasnia, hogy husz évi várfogságra vasban ítélték el, s ámbár némileg megvigasztalódott, midőn 1852-ben az én nevemet is azoké közt találta, kiknek a rájuk mért évek számát fél ennyire szállították le, de azt, hogy hol eszem a rabtság kenyerét, minden kutatás dacára csak most, pár napja tudta meg, és pedig véletlenül, találkozáván Csőka Károly nevű nyitrai ügyvéddel, ki a budai várban pár napig szintén velünk volt fogva. Ez meg tudta hitelesen mondani, hogy most is Olmützben vagyok s mitután a kassai téparancsnokságnál biztosították, hogy levelét, ha írni akar, minden bizonynyal meg fogom kapni, ezennel küldi baráti üdvözlét s arra kér, hogy bármire van most, vagy lehetne jövőben szükségem, írjam meg neki, ő szíves örömet megtesz mindent, a mi tőle csak telhetik.

Ez első levelével annyira megvigasztalt, hogy azonnal melegebben választottam, s azontul a levelezés köztünk rendszeren folyt, s 1854-ben, mintegy két évvel első levele után, midőn egy-egy levelezőt kellett választanunk, László barátomat választottam, mert jogot tanult és jogot nem tanult többi levelezőim közt őt tanúsított volt legtöbb ragaszkodást hozzám, párosulva a foglaltság edzett bátorsággal és a fogságban tanult áldozatkészség meleg részvétellel. Ő pedig az így, előleges megkérdése nélkül vállaira hártott

levelezői tisztének soha eléggé meg nem hálálható büzségággal felelt meg. Felkereste a tölem nyert utmutatás nyomán leveleivel korábbi levelezőimet; tudtokra adá az új szigorú rendtartás által ránk erőszakolt elszigeteltséget és ajánlkozott annak közvetítésére, a mit netalán velem akarnának közölni, vagy számonra küldeni. Élelmi cikkeket hogy ne küldjenek, már korábban kellett megírunk ismerőseinknek, de pénz és ruhafélt küldeni szabad volt végiglen, főleg fehér ruhaneműre volt szükségünk, mert a mosónék nem épen kíméletesen bántak vele.

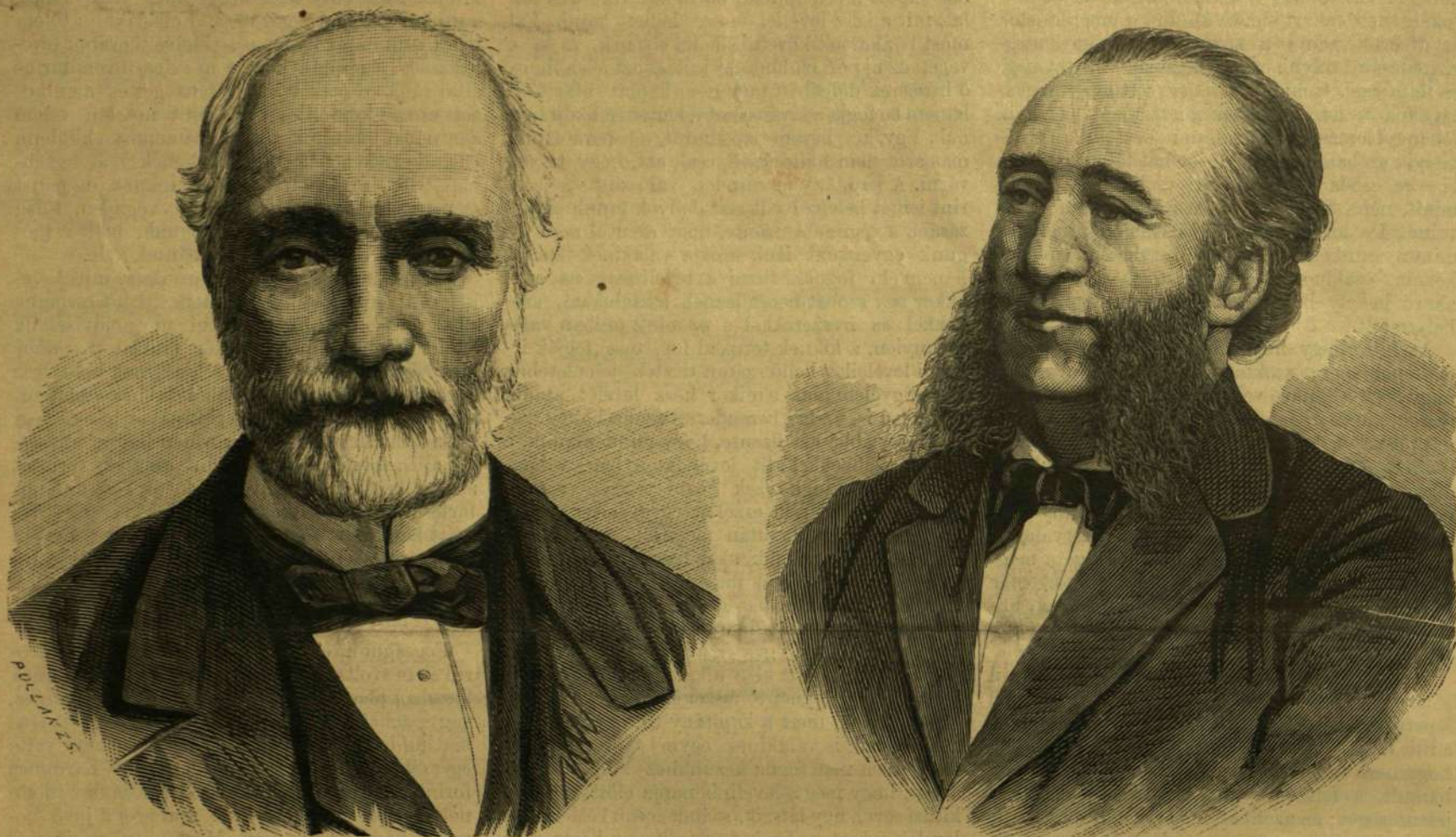
A csavarnak egyik újabb fordulata, mivel véletlenül pénzt találtam említeni, itt jut eszembe és az olvasó meg fog győződni új gondviselőnk lelkiismeretéről, melyet akkor tanusított, mikor kiokoskodta, hogy ezentul a fogolynak nem lesz szabad napjában a sajátjából többet elkölteni, csak ötven krajczárt, (a forint akkor három régi husz krajczárosból, vagy röviden három huszából állt), mert szabály szerint csak egy forint szabad költeni, de mivel a fogoly élete fenn-tartására napi fél kenyérrel felül még tíz krajczárt kap, tehát eddig szabályellenesen hetven krajczárral rendelkezünk. Ezt meg kelle szüntetni, s meg is szüntette.

XXI. A csavar tovább is működik.

Fogságunk első éveiben a pénzkezelés körül nem volt bajunk, mert a mint valakinek hazulról pénzt küldtek, a mit mindig tetszés, vagy tehetőség szerinti mennyiségben volt szabad küldeni, azt ugyan a téparancsnokság vette észébe az, de a megengedett havi harmincz forintot havonként előre kiszolgáltatták az illetőnek kezébe, nem kérdezve: marad-e a jövő hónapra készlet vagy nem. Most azonban igazságos új gondviselőnk az által vált bennünket leggyökereesebben megkímélhetni a pénzkezelés bajaitól, hogy készpénzt nem adott kezünkhöz, hanem számlára ment minden költségeinket. Igaz is, hogy a pénzzel ez új rendszer értelmében nem volt többé dolgunk, de annál több volt az elszámolással, mely ha ősi szokás szerint rovásra ment volna, a rovásának kezünkben lévő része szolgálhatott volna ellenőrzőül, most azonban az elszámolás minden ellenőrzés nélkül a porkoláb jóhiszeműségére és a számolásban való ügyességére volt bízva.

A világtól teljesen elzárva s egészen egymásra utalva, a csavar minden újabb fordulásának első hatása az volt, hogy közösen érezvén a rák súlyosodó nyomást, annál szorosabban forrtunk össze gondolatban és érzelemben, s annál nehezebben vártuk az órákat, melyeket az udvaron vagy az ebédelőben egymás társaságában volt szabad töltöni. Szerencsénkre a künn járhatás óráitól közbejött szakadó eső, hó vagy zivatar csak ritkán fosztott meg, és mivel napjában csak két óráig volt szabad kimenni az ég alá, sietünk is kiszellőztetni és kibeszélni magunkat. Bnsulni, bánkódni? Azt éjjelre hagytuk, mikor kiki magába szállt, de míg együtt voltunk, egymást vidítani, bátorítani és edzeni volt főtelevésünk. Ekközben találgatni is ráértünk, hogy vajjon a fogolykínzásnak milyen új módjait leszünk megkénytelenek tapasztalni, ha itt maradásunk még sokáig fog tartani.

De találgatásaink főleg annak kifürkészésére irányultak, hogy vajon mi hozhatta a megpróbáltatásnak ez újabb nehéz napjait rák, kik nem véte senkinek, a közeledő szabadulás reményében csendes önmegadással viseltük a rák mért sorsot, s mindent inkább vártunk, mint helyzetünk ily ok nélkül való szigorítását. Még a monarchia netaláni külügyi bonyodalmaiban is keresgélünk, ha talán azok adhatnak a rejtély magyarázatát; de mit tudtunk mi a hatalmak viszonyairól? Mivel mindnyájan, a kik még együtt valánk, nagyon sok évre voltunk elítelve, mindjárt ottlétünk elején egyet-mást szerettünk be és tákolontunk össze, a mit kényelmünkre valónak gondoltunk. Hogy a fogoly szegényes háztartása sem lehet mindenféle apróság nélkül, azt könnyű elképzelni, s hogy ezek az apróságok szanaszét ne heverjenek, vagy ha uti málhánk közé rakjuk, ne keljen mindig, mikor valami csekélységre szükség mutatkozik, málhát bontani: gyalult deszkadarabokból zsinégek segítségével polcokat alkottunk s azokat kiki ágya fölött a falba vert kampós szekekre akasztotta volt. E polcokon azután sok minden elfért, s hogy a tarkabarkaság a szemet ne sértse, színes és a szélein csipkésre vágott papírossal befűzőzöttük. A katonaságnál, a laktanyákban, tisztai, al-

FREYCINET, VOLT MINISZTERELNÖK.

FERRY, VOLT MINISZTERELNÖK.

A FRANCZIA KÖZTÁRSASÁG ELNÖKJELÖLTJEI.

tiszt és legénységi szobákban ez annyira megszokott dolog, hogy fel sem tűnik, s a személyzetben előforduló változásoknál a polczok kiürítetnek ugyan, de ott maradnak. Nálunk is ez vált szokássá. Mikor valakit más szobába költöztettek, a holmiját a polczról magával vitte, de a polcz ott maradt, hisz ritka esetben történt, hogy új tanyáján hasonlót ne talált volna.

Új gondviselőnk első tömeges levélírásunk után pár héttel, nem tudom: unalmában-e, vagy buzgalmában, tüzetesebben kívánt megismerni áldozatai személyével és állapotával, s e végre körutat tett papiroslappal és írónnal kezében a szobákban végig, s hogy a szemle minél alaposabb legyen, egyszerre csak negyedrészt vizsgálta meg az egészet, a nélkül, hogy a beköszöntő és utóbb a távozó alig hallható szavakon kívül többet akár maga mondott, akár kérdezett volna. Csak az öt hűségesen kalauzoló

urak mindent kétfelé. Az egyik csomagban legyen minden, a mire valakinek mindennap szüksége lehet, s a mit szabad lesz magunkkal vinni oda, a hová a meszelés alatt beköltöztetnek vendégül; a többi holmit rakják össze külön, mert azt egyelőre egy e célra legujabban raktárnak berendezett szobába fogja vitetni. A polczokat kiváltképen ki kellett üríteni, mert azokat a meszelés végett le fogják szedni. A meszelés azonban, minthogy már ősz felé járt az idő, nem tudom kinek a közbeszólására, a következő nyárra maradt, de a nem mindennapi szükségre szolgáló holmit már akkor elvitték volt, még pedig valamennyi szobából, s azontúl, ha valaki akár fehéreműt, akár felsőruhát vagy eszimafelet akart váltani, azt bizonyos órájában a napnak, vagy bizonyos napján a hétnek be kellett jelentenünk a sántikáló portolárnak, ki azután elkíserte a jelentkezőt a

raktárba, a hol személyesen kereshette ki magának, a mit kívánt. Szombati napokon a fehéreműt kiszedése végett a sétatűt félórával későbbben szüntette be, mint rendesen. A polczok azalatt megmaradtak ugyan, mert azokat a meszelő katonák fogták volna leszedni s az apróságokat ismét visszarakosgattuk, de a kapitány újabb szemleutjának nevétséges, de bosszantó következménye az lón, hogy a papirosfüggönyöket le kelle szednünk, ő látni akarta, mi van a fogoly birtokában! Véletlenül ott lehetnének elfüggönyözve petárdák, török, pisztolyok, — miért nem mindjárt egész ágyutelepek? Jó, hogy a dynamitot akkor még nem ismerték!

Egy kis változtatás kedvéért ismét kis szobánkat érte a rendelet, hogy csomagoljunk, mert áthelyeznek. A csomagolás most már csakugyan nem sok időt és fejtörést kívánt és egykedvűen, sőt abban a hiszemben, hogy együtt megyünk

A FRANCZIA NEMZETGYÜLÉS VERSAILLESBEN.

új lakásba, jó kedvvel láttunk hozzá, s csak akkor kedvetlenedtünk el, mikor már menőben Tóth Lászlót beutasította egyik közel eső szobába, a porkoláb, egy szót sem szólva előbb, s így majdnem az ajtó közé szorította szónélküli bűcsűre egymásnak hamarjába nyujtott kezeinket. «Isten veled, a viszontlátásra!» kiáltám neki a már zárt ajtón keresztül, s mentünk a sántával a hosszú folyosón végig, hol a nagyobb szobák másikaiban kaptam helyet. Ebben volt elszállásolva legelőször gróf Károlyi István; későbbben a nagyváradiak közül Földi János, a volt jogakadémiai tanár, Jakab Mihály, volt biharmegyei levéltárnok és táblabíró; ezekkel Silye Gábor, ki szabadulása után hajdúkapitány, Keszi Hajdu Lajos, volt szentesi, jelenleg a nagy-kún-kis-újszászi gymnasium-

nál tanár: Fieba József, kit mint bánhidai plébánost ejtettek fogságba, és magokkal huzolva, nem tudom melyik faluban, éjjelre más helyiség hiányában ölbe zártak. Ugyanott lakott egy kalocsai, ha nem csalódom horgasi volt plébános, Szekeres György, ki hypochondriában sinlődve, százszorosán érezte a rabság keserveit. Orvosságnak valami Rob Royl' affecteur nevű folyadékkal élt, melynek üvegét egy-egy darab aranypénzzel fizette. Ha a magából nem telt, közadakozás útján jutott hozzá. Utoljára mégis csak a kórházba kelle magát vitetni, hol hosszú szenved-

ha én ezt már 1854-ben, mikor a csavart csavarni kezdtek, tudtam volna, vagy ha legalább akkor tudom meg, mikor ide szállásoltak, mennyivel több önmegadással léptem volna át az új lakás küszöbét!

A belépőt barátságosan fogadták ugyan, de kik? Muzsik, Szadkovszky, Wochoes és dr. Zimmer, tehát csehek és Neuwirth Adolf, kivel sokszor kerültem egy szobába. Ezek közül Szadkovszky magyar szavakat ejtve nyujtotta elem jobbát, s örömet fejezte ki, hogy alkalmam lesz magát a magyar nyelvben tovább képezni. Azon-

volt régebben foglyokról, kik a pókkal, mint közelében található egyedüli élő lényvel éltek barátságban, s ez most eszébe jutván, sokat foglalkozott pókjával, s engem mindig hűségesen tudósított, mikor pókja új öltözetben, ismét nagyobb alakban jelent meg fonalas birodalma központjában, s addig keresgél, míg csak a levedlett «mundurt» meg nem találta.

Későbbben, mikor újra összekerültünk, Neuwirth Adolf helyét, kit máshová tettek, ő foglalván el, verébhat kapott egy olasz társunktól ajándékba. Mikor ugyanis az apácakolostor és

ERZSÉBET ÉS MÁRIA KIRÁLYNŐK NAGY LAJOS SIRJÁNÁL. Liezenmayer Sándor festménye.

dés után a halál könyörült rajta. Hrabovszky tábornok tetemeivel együtt az övéi is ott porladnak, hol a katonai kórházban kimultak várják a feltámasztás hajnalát. Végre ugyanabban a szobában lakott rövid ideig egy Ferenczrendű igen fiatal szerzetes is, ki azonban elég hamar kiszabadult.

Ebbe a szobába kerültem most én, s ez volt utolsó szállásom. Innen szöktették ki 1856. júl. 13-án, gyönyörű vasárnapon tíz óra tájban, hogy társaink legnagyobb részével meghallgassam a földi üdvözülés ígését, mely fogságunk hátralevő idejének elengedését adta hírünkül. — Istenem,

ban öt új társam együttvéve sem tudta velem László barátomat elfeledtetni. A bizalmas társalgás legjobban, ha négysemmel szövedik. László e tekintetben kifogástalannak bizonyult be. Azon emlékeztető éj óta, melyen egyikünknek tévedésből jósolt szabadulásában hittünk, s e hitben egymást kölcsönösen megtettük volt szóbeli végrendeletünk végrehajtóivá, azon éj óta már nem baráti, hanem édestestvéri őszinteséggel beszélgettünk egymással.

Ott laktunkban ismeretséget kötött egy jókora pókkal, mely az ágya feletti bojthajtás sarkában szötte volt halóját. Ezt kezdte etetni. Olvasott

a bástyaboltony kösti utcáját a közlekedés elől elzárták, az apácák falának hajlásánál függő, az utca világítására rendelve volt lámpást nem szedték le. Üvegeit az idő eltárolta s egy veréb pár fészket rakott benne. Fiai ki is keltek, de mielőtt elszármaghattak volna, az olaszok egyike kiszedte s mondhatni bámulatosan gyöngéd türelemmel felfelverte. Már enni tudtak, mikor egyikük Laczinak jutott, kinek azután sok öröme telt benne. Mi többiek is kedvelessel néztük a bohó állatkát, mely minden delután az asztalra krétával rajzolt s víz helyett ugyancsak krétaporral megtöltött csészéformába vetette magát,

szárnyait, farka tollait szétterjesztve, egész mohósággal, mintha csak megfürdött volna. Mikor azután engem elbocsátottak, László és verebe még ott maradtak. László harmadfél hónappal utánam szintén hazament, de bár itthon többször találkoztunk, a verebét szóba hozni tömörked fontosabb közlendőink mellett egyikünknek sem jutott eszébe.

Ragaszkodását Déván élő hitveséhez, s még iskolázó egyetlen fiához azok után, a miket eddig róla irtam, a figyelmes olvasó könnyen kiszínezhethi magának. Mikor Olmützbe hozták őt, már harmadszor került vala fogságba. Első fogását Nagy-Szebenben töltötte. Bem bevonulása alkalmával a porkoláb a szélnek eresztett magyar foglyok előtt tédre borulva esengett, állítsanak ki róla bizonyítványt, hogy emberségesen bánt velők, s megtették. Második fogsága rövid volt s Déván állta ki. De mikor azt hitte, most már biztosítva van minden további zaklatás ellen, a dévai piacon, ha a heti vásáron feleségével együtt jártak, neje oldala mellől ragadták el, s nem engedték többé hazamenni, hanem a mire szükséges volt, hű neje vitte meg neki. Vizsgálati fogság belenyúlt már a harmadik évbe, s elítél-tése után szállították el Olmütz várába, hol, míg szabad volt írni, sűrűn levelezett családjával, s három szindarbot írt. Címeik: «A gányó», «Wasa Gusztáv» és «A testvérek».

(Vége következik.)

A JÖVŐ HÁBORÚJA ÉS A MANNLICHER.

Ver az ára minden döntő csatának: ebben ma már meg kell nyugodnunk. Vége annak az időnek, a mikor még a legnagyobb stratégiai bölcseségnek azt tekintették, ha a háború emberélet-vesztéseit sikerült a hadvezérnek a lehető legcsekélyebb mértékre szűkíteni. Nagy Frigyes és Napoleon kardjai kettévágták ezeket a mesterkelt hadviselési teóriákat és egyszer-mindenkorra kétségtelemre tették, hogy a háború voltaképpen csejja az ellenséges haderő megsemmisítése.

Ha ennek dacára az emberélet kímélése még mindig oly kérdése maradt a hadviselés tudományának, melylyel a kor humanus felfogása kénytelen foglalkozni, s elérhetésére minden lehető módot megkísérlni, úgy ennek biztosítékát ez idők szerint már nem annyira a hadviselés módjában, mint inkább a löfegyverek szűnlen tökéletesedésében látjuk megadva, melyről ha föl is teszszük, hogy magában a harczerében pusztítóbb hatás előidézésével jár s ennyiben éppen a háború lényeges céljának, az ellenség harczerkeletének tevékenységének elérésére szolgáló lehetőségeket fokozza, de másfelől magára az emberéletre nézve kevesebb közvetlen veszélyt képez s a halál kockázatát lehető minimumában mutatja fel.

A modern tűzfegyvereknél s így a Mannlicher-féle kisebb kaliberűnél is, főleg ha compound-lövegekkel lesznek ellátva, melyeknek az emberi testbe behatolása sokkal könnyebb természetű sebesüléseket von maga után, lehetetlen a harcmodor humanusabb voltát el nem ismerni. Sőt egyáltalán kétes az is, hogy vajon fogja-e az ismétlő-fegyver azoknak véleményét igazolni, kik tőle a harc áldozatainak növekedő számát várják. Mert eltekintve a nagyobb hord- és találó-képességtől, mely a kisebb kaliberrel jár, téves képzetet alkotnak magoknak az ismétlő-fegyverekről azok, kik azt hiszik, hogy azok korlátlan tüzelést engednek meg. Ellenkezőleg, az ismétlő tűz csakis akkor jöhet alkalmazásba, a mikor a csapatok nincsenek kitéve annak, hogy elvesztessék töltényeiket, a mire a harc mámorában tapasztalat szerint a gyakorlatlan harcos rendkívül hajlandó, s a mi pedig egyértelmű a védképtelenséggel. Mástól azonban az ismétlő-fegyvereknél is előáll annak a szükség, hogy a töltényekkel fukarkodjunk s az ismétlő tüzzel csupán oly esetekre szorítkozzunk, mikor pl. hirtelen lovassági támadást kell visszaverni, vagy a támadót golyózáppal elhalmozni, vagy az ellenség állására intézett roham alkalmával a védőket zavarba hozni stb. És még ily körülmények között is mi áll elő? Az, hogy az ismétlő tűz a legjobb esetben is csak egyszer érvényesülhet, mert az újratöltés meg a legjobb szerkezeteknél is, a mi tekintetben p. o. az új német fegyverek oly kitűnőek — jelentékeny idővesztést vesz igénybe. Ha tehát az ismétlő fegyverek pillanatnyilag az ellenség soraiban nagyobb veszteséget okoznak is, de e pillanat el-

multával a tűzharcban oly szűnnet áll be, mely az előbb nyert előnyt szinte teljesen ellensúlyozza.

Mindebből önként folyik, hogy a modern tűzfegyverek tökéletesedése, már a hátultöltő is, s még inkább a Mannlicher-féle ismétlő fegyver — majdnem kizárólag a védelem javára szolgál. A legilletékesebbeknek nem haboznak ma már föltenni a kérdést, hogy vajon lehetséges-e még egyáltalában a támadás egy természetileg kedvezőtlen harczerében a modern technika eszközeivel felszerelt ellenség ellen? Az 1870-diki ropant veszteségek, a wörthi és spicherni magaslatokért, a St-Privat és Mars-la-Tour-ért folyt harcok nagyon is igazoltnak tünnek föl ezt a kérdést, s ha 1870-ben a németek meg is győztek, ebben nem csekély része volt kétségkívül a gyarló francia tüzfegyvereknek.

Mert az erős pusztítások az emberéletben, melyeket a modern fegyverek pillanatnyilag képesek előidézni a támadás soraiban, első helyen állanak azok között a tényezők közt, melyek lehangoló morális hatást tudnak gyakorolni a legvitézebb hadseregben is. A hősiesség csak egyesek erénye, egész tömegekben ritkán található, s az emberéletben szenvedett nagy veszteség az, a mi a leghátrányosabban szokta befolyásolni a küzdők lelki állapotát.

Jól megjegyezzétek tehát: A modern ismétlő fegyverek a magok helyen használva, döntő pillanatokban aránylag rövid idő alatt sokkal nagyobb és érzékenyebb veszteségeket okozhatnak, mint ezelőtt; de ep úgy nem fogják nagyjában és egészében is veresébbé tenni a harcot, és számosabbá annak áldozatait, mint annak idején az előlőtőlkről a hátultöltőkre való még fontosabb átmenet sem tette. Hisz a fegyvertudomány minden tökéletesedése önként maga után vonja a harcmodor megváltoztatását s a taktikai formák módosítását is, s ha a tűzfegyverek hatása fokozódik, ennek mintegy ösztönzerű taktikai következménye lesz a harcoló felek közti távolság fokozódása is, melyben a mérkőzés óvatosabban s lassabban fog végbemenni. Könnyű észrevenni, hogy e tekintetben is a védelem az, mely a modern fegyvertudományt nagyobb előnyre zsákmányolhatja ki, s melynek az ismétlő-fegyverek is javára szolgálnak.

Sőt tovább mehetünk és azokkal szemben, kik a jövőbeli háborúk oly rettenetű esélyeivel szeretnek jjesztetni, bátrak lehetünk azt az állítást kockáztatni meg, hogy minden valószínűség szerint éppen a jövőbeli háborúk jelentékeny veszteségekkel fogják megmutatni. Több körülmény tünteti alaposnak föl ezt a reményt. Első sorban maga a tábori egészségügy rendezettebb volta, a hadjáratok aránylagos rövidsége, s a hadviselés humanusabb természete. Az egészségügy rendszabályok elhanyagolása eddig a háború valódi ragályfészekké tette, s a ragályban elhalálozottak száma nagyobb volt, mint az ellenséges golyók áldozatai. Még 1866-ban is nagyobb réme volt a kholera a hadseregnek, mint az ellenség golyója. Ma az orvosnak az egészségügyi praeventív intézkedések egész sora áll rendelkezésére, melyeket a katonai hatóságok vállvetett működése mellett megvalósítani képes. A vasutak is megannyi nagy tisztító csatornával a háború színhelyének, melyek a tábori kórházak gyors kiürítését nagy mértékben elősegítik. Ezeknek a körülményeknek tulajdonítható, ha addig, a míg csak rövid évtizedek előtt is a Szabasztopol előtt álló angol-francia hadsereg vesztesége 80,000 emberre ment, az északamerikai unio hadserege pedig 1861—65-ben nem kevesebb mint 820,000 embert veszített, addig a német-francia hadjáratban a németek vesztesége csak 40,000 ember volt.

De nem véve számításba a higienikus viszonyokat, magok a csatár áldozatait is mind kevesebb árnyokat mutatnak, dacára a mai löfegyverek fokozott tűzhatásának, s ritkán, csakis egyes, különösen exponált csapattesteknél, ezredeknél és zászlóaljainál érik el azt az arányt, mely még Nagy Frigyes és Napoleon hadjáraitban, a muskéták korában rendes volt. Kolinnál és Kunersdorfnál a poroszok vesztesége holtakban és sebesültekben 40 százalékát képezte az összes haderőnek, Zorndorfnál 36-ot, a leitheni csatában Nagy Frigyes győzelmét serege egy ötödével fizette meg. Napoleon Aspernnél győlosgának felét elveszítette, a berezinoi véres csatában pedig majdnem harmadát s Waterloónál seregének 35 százalékát. Ezzel szemben a

poroszok vesztesége úgy Königrätznél mint Sedánál csak 4 százalék volt, az 1870-diki hadjáratban pedig, még a hol legnagyobb volt az emberélet-vesztés, Mars-la-Tournál sem haladt meg a 22 százalékot, s ez arány Spichernél 18, Wörthnél 12, Gravelottánál 10, Colombey-Nouilly-nál pedig 9 százalékra sülyedt.

Biztosra lehet venni majdnem, hogy a veszteségek aránya, dacára a tökéletesített tűzfegyvereknek, vagy talán éppen azért, ezután sem fog növekedni észben és általában, mert hogy a mellett nincs kizárva, hogy egyes csapattestek szenvedett vesztesége egész a taktikai összefüggés felbomlásáig menjen, az — úgy hisszük — természetes. De még itt is alapos a kitalás, hogy a Mannlicher-féle fegyverek közvetlen romboló hatása az emberi szervezetben szelidebb jelleggel fog bérni s még súlyosabb sebesüléseknél is kedvezőbb pathológiát lefolyást biztosít. —m—

OROSZ ÉLETKÉPEK.

Az elkárhozott lélek.

(Zárúitája dusa.)

Pogodina után.

1885 év tavaszán különös kinezésű társaság érkezett Nisni-Novgorodba. Tíz férfi és négy nő; ezek közt három lengyel és hét orosz; a nők valamennyien lengyelek.

Mihelyt a «Hotel de Russie»-ban egy a hogy rendbe hozták kissé kopott, és óndszerű szabású ruháikat, azonnal a katonai parancsnokság után tudakozódtak a kapusnál, ki őket utbaigazitván, kettesével egyenesen a kijelölt ház felé tartottak.

Az őrt álló katona eleinte nem akarta őket bebocsájtani, míg végre egy véletlenül arra menő tiszt közbejöttével a parancsnoksági irodába jutottak.

Itt valamennyien katonásan tisztelegve, mint Irkutsk-ból elbocsátott, s most kötött utlevéllel Sz.-Pétervárra, illetőleg Varsó feléutazó fegyvercsekk mutatták be magukat. Kértek az utlevelek láttamozását, s engedélyt arra, hogy a városban ruhát vehessenek.

Az iroda főnöke, egy durva kinezésű hadnagy, megvizsgálta a volt fegyvercsekk irományait, s miután a személyleírásokat, nem különben a többi láttamozásokat rendben találta, 24 órai tartózkodási engedélyt adott, oly kikötéssel, hogy az elutazás óráját bejelenteni tartozzanak.

Erre az egész társaság ismét katonásan tisztelegve, jobbra-át-ot csinált, és sorakozva kivonult a lakatnyából. — Az utcán együtt maradtak ugyan, de többnyire francia nyelven társalogtak egymással.

A különféle boltokban, hol a prémes süvegtől kezdve mindent, a mire csak szükségük volt, bevásároltak, alkudozás nélkül aranyban fizették a kívánt árakat.

— «Lásza hercegné — jegyezte meg az egyik férfi — huszonöt év óta a zsebéből sokkal olcsóbbak lettek. Ilyesmí azelőtt legalább 1000 rubelbe került volna, most pedig 400-ért vettem meg.»

— «Kiváncsi vagyok — válaszolá mosolyogva a megszólított hölgy — vajon tíz év óta olcsóbbak lettek-e Varsóban Madame Victoire párisi kalapjai?»

— «Mihelyt kezeimen a láncz-okozta sebek behégedtek, azonnal megveszem ezt a «portebonheur» karpereczet — veté közbe a hölgyek egyike, — de most nem vehetem hasznát, mert a miként láthatja, még sokáig kell sebeimet gyógykezelnem.»

E szavakkal odatartá a kereskedőnek gondosan bekötözött kezét.

A kereskedő felindulástól remegő hangon arra kérte a hölgyet, engedné meg, hogy keze sebbeit megcsókolhassa.

— «Isten, bocsáss meg nekik!» — e szavakkal gyöngyöden érinté ajkaival a csodaszépű hölgy kezét.

Ilyen és ehhez hasonló tisztelet jeleivel mindenütt találkoztak az elbocsátott fegyvercsekk, sőt még a különben durva katonák is önkénytelenül kitértek előttük az utcákban.

Tán érdekelné fogja olvasómat, ha rövid szavakban bemutatom a társaság kiválóbb tagjait.

A négy lengyel hölgy: S — hercegné és Olympia nevű leánya, továbbá Kowalska Afanázia és Olga nővérek Varsóból, ezelőtt tizenegy évvel, egy politikai kivégzés alkalmával, az ottani temetőben megkoszorúzták Mirski és Bachanalski

politikai mártírok sírját. — E vétségért rögtön elfogatván, egy egész évig tartó vizsgálati fogság után 25 korbácsütésre és 10 évi kényszer-munkára ítéltettek.

Az embertelen ítélet első része egész iszonyatoságban végre is lőn hajtvá, s midőn a vérel elborított nőket a szent-pétervári kazamaták kórházába hurcolták, az udvaron felállított katonák oly fennhangon szidták a lelketlen csinovníkakat, hogy tisztjeik jónak látták a legénységet azonnal a lakatnyába vezetni.

S — hercegnő sokáig küzdött a halállal, de végre szívós természete erőt vett a betegségben és tíz hónap múlva a négy elítelt hölgy nehéz vasba verve, a sokaság fegyvercsekk-utón Irkutskba jutott, hol az ottani börtönben büntetésüket egész az utolsó óráig kiszenveték. Hiába mentek magas állású rokonok és barátok a csárhoz, a csarevna-hoz, a különféle nagyhatalmúak és miniszterekhez, mindenütt zárt ajtókra találtak, mihelyt kérésük tárgya kitűdött, s habár az egész civilizált világ fennhangon kárhoztatta az embertelen eljárást, mégsem akadt oly pártfogó, ki a szerencsétlen nők balsorsát segíthetett volna.

Irkutskban ugyanakkor a szibériai olómbányákból 15 év után kikerült, s ezenkívül még 10 évi fegyházba elítelt politikai foglyok is voltak. Többnyire orvosok, ügyvédek, tanárok, vagy katonatisztek, s a véletlen úgy akarta, hogy a börtönök nagyobb része tűz által elpusztulván, az eddigi elkülönítések meg kellett szűnnie.

A kormányzó, Zakotin tábornok, nem sokat törődött ugyan a fegyvercsekk sorsával, de azért nem szívesen látta, hogy nők és férfiak együtt voltak elhelyezve, habár valamennyiök magaviselete mindég kifogástalan levén, feddésre, vagy éppen büntetésre soha sem nyílt alkalom. — Leginkább az imponált Zakotinnak, hogy az utóbbi években felsőbb helyről gyakran tudakozódtak a lengyel fegyvercsekk-hölgyek után, minek az lőn a következtése, hogy ezek gyakran szelidebb bánásmódban részesültek.

Igy például S. — hercegnőnek minden husvét első napján 24 órára levetették lánczeit; a két beteges Kowalski-nővéreket pedig megengedték, hogy havonként egyszer megfürdöthessenek. A férfiak számára nem létezett semmi kedvezmény, de Bebuoroff fegyvercsekk, ki annak idején Varsó leghíresebb orvosa volt, egy ízben nagyon ügyes műtétet vitt véghez Zakotin tábornok néjén, s annak folytán bajtársai számára többször tudott kieszközölni különféle kivételes engedélyeket.

Nem akarom az irkutski fegyvercsekk szomorú sorsát leírni, mert ez oly vérlázító, hogy az emberi kebel legutolsó ízet is felzavarja, s csupán annyit említek fel, hogy III-ik Sándor császár uralkodása óta, mely időszak a fanatikus pánszláv izgatók fénykora, — a középkor minden embertelenségei megújultak. — Miklós császár durva, visszatartózkodó modoru ember volt, de soha sem tűrte, hogy nevében valaki megkínzóttassék. A szerencsétlenül kimúlt II-ik Sándor minden alkalommal elejét akarta venni a brutális hatalommal való visszaéléseknek; szelid lelke visszaríadt minden kegyetlenségtől, de azért éppen az ő uralkodása alatt történtek e részben a legnagyobb botrányok.

Térjünk azonban vissza elbeszélésünkhöz, melynek folyamán mindenki hű képet nyerend népünk szenvedéseiről.

Irkutskban minden egyes politikai fegyvercsekk megérkezése után ennek életírása is a kormányzó kezébe kerül oly utasítással, hogy a letartóztatás tartama alatt a netán még hiányzó adatok beszereztesse, hogy azok nyomán a fegyvercsekk családja és társadalmi összeköttetéseirol biztos tudomáshoz lehessen jutni. — E célra egy «agent provocateur» adatik melléje, kinek feladata a foglyi titkait kifürkészni. — A kémek szerepe, mint mindenütt, úgy itt is a legundokabb foglalkozások közé számítatik, és csak nagyon együgyű emberek, szoktak lépni menni; a dolog vége az szokott lenni, hogy a kémek hamar felismerik, s többé szóba sem állnak vele.

Az irkutski fegyvercsekkben valami Paljachoff nevű elbocsátott fegyvercsekk volt a foglyok titkainak kifürkészésével megbízva. Mintegy 45—50 éves ember lehetett, de lelkiifuradálai idő előtt teljesen megtört emberré tették. A fegyvercsekk előtti életfogytiglani elítéltnak mondotta magát, lánczot nem viselt ugyan, de kezén és lábán a vasak nyomai meglátszóttak, melyeket

az előtt hosszú évek során viselt. Gyakran történt, hogy valami szerencsétlen fogoly a vén áruló szavainak hitelt adva, mindent elmondott, mit még a pétervári kazamaták kínzó szerel sem voltak képesek belőle kicsikarni. Erre aztán újabb vizsgálat lőn elrendelve, melynek folytán elfogatások, sőt gyakran kivégzések is fordultak elő. — Paljachoff Irkutskban «az elkárhozott lélek» neve alatt volt ismeretes, s midőn S — hercegnő társaival a börtönből kiszabadult, lát-szólag őt is szabadlábba helyezték. Az első állomásig együtt utazott velők, de itt az orosz és lengyel férfiak tudtára adták, hogy vele egy lépést sem tesznek tovább, s így Paljachoff betegséget volt kénytelen színelni, hogy valami ürügy alatt visszamaradhasson.

A társaságnak két tagja, Turoff és Trepkoff volt testőrtisztek, kik Paljachoff miatt sokat szenvedtek, megfogadták, hogy iszonyu bosszút állnak rajta, ha valahol kezükbe kerülne. Mily nagy volt tehát meglepetésük, midőn a nisni-novgorodi időházban az «elkárhozott lelku» emberrel találkoztak. A perronon járó-kelő rendőrök szemmel tartották az utazókat, nem lehetett tehát az ellen tenni, hogy Paljachoff ne üljön fel a vonatra, sőt véletlenül még velük egy kupéba is került.

— «Micsoda börtönben fogod most szerepedet folytatni, — kérdé tőle gyonyosan mosolyogva Dr. Bebuoroff — a mi nyomunkon akarsz járni? Ezt nem tanácsolnám, mert mihelyt észreveszem hogy utánam szaglászol, megszüntel élni!»

Paljachoff egy szót sem válaszolt. — «Hallod-e Paljachoff — folytatá egy másik fegyvercsekk — fordulj vissza rögtön Irkutskba, ott csupa ismerős arcokra találsz, másutt én ismertetem meg veled az embereket, ez pedig, hidd el, nem lesz hasznodra.»

Paljachoff még mindég hallgatott. — Most azonban a kocsi egyik sarkában ülő utas, ki eddigelő látszólag csendesen aludt, szeméit dörzsölve figyelemmel kezdte kísérni az egymást követő szerelményeseket míg végre helyéből felkelve, Paljachoff előtt megállt.

— «Ismersz-e?» — kérdé az idegen a kómtól. — «Nem emlékszem, hogy valamikor láttam volna» — volt a válasz.

— «Dehogya is nem, csak erőlted meg kissé az eszedet, és a sok ember közül, kiket szerencsétlenné tettél, gondolj egyre, ki valamikor nem csak bajtársod, hanem hű barátod is volt, s kit néhány rubelért elárultál. Én Sakolski vagyok, te nyomorult gazember, és most le fogok számolni veled.»

«Azonban mielőtt ezt tenném, elmondom gaztetteidet, nehogy hirtelen harag bosszújával vadjoljanak a jelenlevők. Tehát, hölgyeim és uraim, rövid leszek. Midőn Sándor császár elítélte meggyilkoltát, véletlenül éppen a gyászos eset színhelyén jártam, s a miként tudva van, a fejét vesztett rendőrség valamenyi nézőt elfogatta, mert azt gondolták, hogy a gyilkosok czinkosai messze nem lehetnek.»

«Midőn bennünket aztán egyenként kihallgattak, a rendőrök közt ráismertem Paljachoffra, ki, a miként mondtam, jó barátom volt. Annak idején együtt szolgáltunk a pultawai ezredben.»

«Eszem ágában sem volt közbenjárásért igénybe venni oly célból, hogy minél hamarabb kiszabaduljak, mert tudtam, hogy ez hatalmában nem állhat, csakis arra kértem, értesítené nőmet hol-letéről. És mit gondolkod, uraim, mit tett a nyomorult? Mindenekelőtt feljelentett, mintha meg akartam volna vesztegetni, hogy titkos izenetet vigyen családomnak: Ez elég volt arra, hogy engem is belekeverjenek a csár-gyilkosok perébe. Midőn lakásomat megmozgattak, állítólag két font dynamit találtak, holott nekem soha még egy mákszemnyi puskaporom sem szokott lenni, — szegény beteges nőmet vallatták, ütöttek, verték, hogy vajlon be mindent, és a jó áldott teremést meghalt a kancuska alatt.»

«Négy évi vizsgálati fogság után szentül halálra ítélték volna, ha véletlenül az alibit idegen emberek be nem bizonyítják; a lakásomon talált dynamit pedig közönséges keményítő levén, még a legvérengzőbb haditörvényszék sem volt képes rámm valamit kisútni. Elbocsátottak, de nóm halva volt, egészségem és vagyonom tönkrement, s ezt csakis ennek a szörnyetegnek köszönhetem, ki azért döntött szerencsétlenségbe, hogy magának érdemeket szerzhessen. Azóta mindenütt kerestem; a fél világot bejártam, de sehol sem tudtam nyomára akadni, míg végre egy névtelen levélben arról értesítettek, hogy Irkutskban mint fegyvercsekké kém van alkal-

mazva, s jelenleg különös küldetésben Szt.-Pétervárra, illetőleg Varsóba utazik.

«E küldetés valószínűleg abban áll, hogy önöket hamis feljelentések nyomán ismét bajba hozza, de ez egyszer véget vetek az undok féreg életének.»

«Válassz, itt egy revolver s egy darab nyers cnyanki. Végezd ki önmagadat, mert nem vagy arra érdemes, hogy becületes ember kezét rajtad bessenyezze.»

E szavakkal az idegen odanyújtá a két halált-hozó tárgyat.

Azonban Paljachoff villámsebességgel kivette magát a nyitott kocsiajtón, s testét apró darabokra szakgatták a vonat kerekéi.

Másnap a hírlapok bonyolódalmasan leírták a nisni-novgorod—szent-pétervári vasuton előfordult balesetet, mely szerint egy utas, kinek neve még nem tudatik, valószínűleg öngyilkossági szándékából a kupé ajtaján kiugorva, azonnal szörnyen halt.

Ez volt az «elkárhozott lélek» vége.

A GYORSIRÁS JUBILEUMA.

Az első nemzetközi gyorsíró-kongresszust közelebb tartották meg Londonban. Egyszerre három jubileum évforduló hozta össze a gyorsírás barátait Angliába. Háromszáz éve most, hogy a gyorsírás, melyet különben már az ókorban is gyakoroltak, Angliában valódi megalapítását érte; száz éve, hogy a híres Taylor-féle gyorsírás létesült és 50 évvel ezelőtt találtatik fel a Pitman-féle gyorsírás, mely az angol nyelven beszélő népek között most leginkább van elterjedve.

Háromszáz évvel ezelőtt Tilbury János angol volt az, ki a gyorsírás ismét megújítását, habár csak a latin nyelvre alkalmazva, utána közvetlenül Bright Timotheus orvos adott ki 1588-ban egy gyorsírási tankönyvet az angol nyelv számára. E könyvből az egyetlen, Erzsébet királynőnek ajánlott példány az oxfordi könyvtárban van. Az első kísérletek nehézségek, mesterségesen felállított hieroglyphok utánzatai voltak és így nagy elterjedésre nem tettek szert, habár egyesek, köztük különösen Mason Vilmosé, nagyon kedveltek voltak. Az első rendszeres gyorsíró a modern gyorsírás valódi atyja, Taylor Sámuel volt, ki 1786-ban adta ki könyvét. Taylor rendszerét még most is sok helyen használják és csaknem minden művelt országban az ő szabályait fogadták el a gyorsírás uttoról.

A legelterjedtebb angol gyorsírási rendszer megalapítója azonban Pitman Iszák, kinek tankönyve ma már egy milliónál több példányban van elterjedve s az 1842-ben általa alapított «Phonetic Journal» című gyorsírászi hetilap mintegy 20,000 példányban jelenik meg. Az ő rendszerét használják: az angol sajtó- és kereskedő-világ emberei s az iskolákban is nagybörbész ezt használják, sőt most már tervbe van véve, hogy ezt a nyomtatásra is alkalmazzák s ezzel kapcsolatban megkísértsék az angol helyesírás reformját. Müller Miksa és Bain Sándor híres tudósok is támogatják ezt a törekvést.

A kongresszussal egyidejűleg jelent meg dr. Westby-Gibson nagy műve a gyorsírás történetéről s több tanulmány a jelírásról általában. A kongresszuson a legtöbb művelt nemzet képviselve volt s különösen két irány állott egymással szemben: a német, mely a gyorsírásba a grafikai s az angol és francia, mely a geometriai alapot képviseli.

A MOSÁS.

Ez az a szó, a mitől a fővárosi embert kileli a hideg. Mosás van a háznál! Ez annyit jelent, hogy minden fölfordult, hogy minden kényelmeknek vége van.

A menyecske (ha még az) már hajnalban föl van, csattog, pattog, veszekszik a szolgálókkal. A konyhai csaták zaja fölébressz, de ha nem riasztana is fel, majd kiugrat vaskodból maga az asszony, rád kiabálva, ha költői lelketű, a költőből:

— «Föl szennyes szolga, föl hamar!» Ki aból az ágyból, mert szükségem van a vánkoscizhákra! Egy, kettő, három, öltözködjek és aztán menjen el valahova a háztól. Ne alkalmatlankodjék itt! Haza se kerüljön ebédre, mert itt rá nem ér senki főzni az ilyen kákabélűnek. Ebédeljen a vendéglőben.

A ruhád megkefeletlen, a csizmad meg tisztítatlan, reggelid kihűlt, mert már hajnalban főzték meg, de azért semmit sem szólhatsz, mert hiszen mosás van a háznál. A mosás mindent

kiment a világon. Örülj, hogy az előszobába rakott piszkos fehérnemű-boglyákon keresztül, az utolsó tiszta ingeddel kiszabadulhattál valahogy az utcára.

Nem is akadt még arra élő piktor, a ki egy fővárosi mosást megfessen. Rettentőn visszataszító kép lenne az.

De annál idyllibb a falusi mosás, melyet mai számunkban mutatunk be a Szobonya Mihály szép rajzában, a hol egy darab élet van hiven odacsapva.

Egy egyszerű falusi udvar tárul elénk összes járulékaival, köcsög a karón, napraforgó a kerítésnél, csáklya függ az eszterhéj alatt, ha netán a »veres kakas« találna magát elkukorékolni a ház tetején, a létra is oda van támasztva a padláshoz.

Az »édős« pedig ott áll a teknő fölé hajolva, felgyürt karokkal, két keze jár szaporán, dörzsöli,

— Hagyj békét aranyom. Hiszen neked sok. Eredj no, ne légy itt, ne helytelenkedj, még magadra rántasz valamit... Ott van a kis kutyka, játszsza azzal!

Tízsa csakugyan ott fekszik az udvaron, nagy közömbösen két első lábát szétvetve, de az Őrszike a világért sem közelítené meg, dúcásan nyöszörgi:

— Félek tőle.
— Akkor hát eredj szivem a pipikékhez, a tyúkokhoz. Azokkal mulatozzál!

Őrszike oda se mehet. Azokra is van panasza:

— Félnek tőlem. M—th K—n.

EGYVELEG.

* Az első nő ügyvéd, Dr. Kempin Emilia f. év október 1-én nyitotta meg nyilvános irodáját Zürichben. Szerződése, végrendeletek s más jogi iratok

művészeket segítene s a munkák eladását vagy megrendelését közvetítené.

* Afrika legnagyobb havasát, az egyenlítő alatt fekvő Kilimandzsarót a jelen év nyarán mászta meg legelőször egy Dr. Meyer A. nevű lipcsei tudós. Hat nap mulva ért fel a csúcsra, hol jégárral borított krátert talált. Meyer a híres hegyről azt írja, hogy 20,000 lábnál is magasabb, holott eddig mintegy 16,000 láb magasságúnak tartották.

* Rafael kartonjai közül négyet találtak meg Moszkva mellett a Luchmanoff családi hagyatékban. »A csodálatos halászat«, »A szanta meggyógyítása«, »Ananias halála« és »Pál apostol prédikációja Athenben« e kartonok tárgyai s valószínű, hogy ezek voltak a tervrajzok a X. Leo pápa által a Vatikán számára megrendelt faliszőnyegekhez.

* Új világító szer. Ennek neve lucigén, s a londoni kristálypalotában nem régebben mutatták be. Akármily rossz olajból lehet készíteni, s lényege abban áll, hogy csaknem paránszerűen megosztott olajrétezek a szabad levegőn meggyújthatnak. A készülék igen egyszerű és sürített levegő segítségével működik; a láng fokozása vagy eloltása egy a készüléken alkalmazott kakas forgatása által eszközölhető. A költség csekély, a légszuszát tizedrészessel, a villa-

A MOSÁS. — SZOBONYA MIHÁLY RAJZA.

morzsolja a szappantól tajtékos vízben a kis ingecskét. Tetszik is a szapulás csobogása a kis Erzsikének. Nem adná a világért, ha ő maga is megpróbálhatná. Ágaskodik lábujjhegyen, de mi haszna, kicsi a lányka, magasan van a teknő. Ej ej pedig milyen szép játék lenne ott pocskolni a vízben... Ni éppen most öntenek bele egy kis »kékítőt«.

Az »édős« meg-megfecscenti a vízzel köteledéből, mire Őrszike, brr! megrázkódik, sirásra fordul a kis mályvapiros ajka, de ekközben meg-gondolja magát és egy igéző mosolyban fahad ki.

— Anya én isz... én isz — selypíti epedő hangon.

— Te is szeretnél mosni ugy-e szentem? Várj, ha majd nagy leszel. Moshatsz még eleget.

Különösen a ruhacsavarás mulattatja, mikor a fölpuffadt vászondarab, ha egy kicsit megszorítja az »édős«, csuromban ereszti a vizet.

— Én isz, én isz!

fogalmazása képezik főbb teendőit, mert a törvénysek még nem engedte meg hogy előtte feleket képviseljen.

* Szokatlan párbaj. Nagy Péter csár a svéd háborúban halálbüntetés terhe alatt megtiltotta a párbajozást. Két egymással összeveszett tábornok, Sass és Dolgorucki herceg úgy játszottak ki a tilalmat, hogy mindkét fél köteles volt egy-egy oly ágyúszáncba állani, a hová a svédek erősen tüzeltek. Dolgorucki herceget nem sokára megölte egy svéd golyó.

* A csendes szemlélődés divattá lett az Egyesült Államokban, melynek népet eddig a lázas tevékenység jellemezte. Az előkelő világ divatos hölgyei most szelvényben affektálják a keleti kényelem s a Nirvana szeretetét.

* Nemzetközi villamossági kiállítás a jelen évben három helyen van, Havre, Toulon és Manchester városokban s a jövő 1888. évben még négy lesz: Brüsszelben, Barcelonában, New-Yorkban és Szent-Pétervárt. A new-yorkit, mely különösen a villamvilágításnak szenteltetik, nagyszerűnek akarják.

* Nemzetközi művészi menedékházat akar felállítani Bécsben egy művészekből s vagyonos műpártolókból álló társaság. A menedékház munkaképtelen szegény művészeknek otthonul szolgálna; az egyesület e mellett beteg vagy segélyre szoruló

mos világításnál huszadrészessel olcsóbb; a világító erő pedig a villamos fénynél is nagyobb. A lucigén magas és széles lánggal ég, s különösen alkalmas nagyobb területek megvilágítására. Vasuti és hajóépítési műhelyek jobb világítást nem is találhatnak. A lucigént különben már tényleg alkalmazzák mint világító szert egyes angol vasúttársulatoknál és módosított alakban utcai világításra is alkalmazzák Glasgowban. A siftergés és a világítás erője tekintetében a mult télen végzett kísérletek azt eredményezték, hogy a lucigén világító erejét egyetlen lángban 2 1/4 millió gyertyafényre lehet fokozni. A legutóbbi francia próbamozgósításnál szintén sikerrel alkalmazták a lucigént, és a készülék egyszerűsége valószínűvé teszi, hogy a szárazföldi és tengeri hadseregben nem sokára általános elterjedést fog nyerni a lucigén használata. A mi a költségkérdést illeti, attól nem kell tartani, hogy a nyers olajnak világítási célokra való nagyobb felhasználása következtében a nyers anyag ára és ekként a lucigénnel való világítás költsége drágulni találja. Az olajforrások a földkerekség minden részében oly bőségesek, hogy ezen eshetőség bekövetkezése évszázadok előtt nem képzelhető, annál is kevésbé, mert a lucigén előállításához olajból is történhetik, mely már semmiféle célokra nem alkalmas.

VERDI «OTHELLÓ»-JA.

1839. november 17-én a milánói Scala színházban, Olaszországnak most is legelőbbkelő lyrai színpadán, egy huszonhat éves fiatal ember első művét adták elő. Az opera — »Oberto di San Bonifacio« volt a címe — közepes sikert aratott. A lapok bírálatai elismerték, hogy van a szerzőben »nememű tehetség«; »husz év még s be kell vallani — lehet belőle valami!« Negyvennyolc éve annak, hogy a premiére megtörtént. S ez alatt az »Oberto di San Bonifacio« szerzője elérte mindent, a mit csak ember elérhet a földön. Giuseppe Verdi — mert ő az — harminczöt év óta egész Európa egyik legünneltebb zeneszerzője, félmillió frank évi jövedelem ura, és — a mi talán a legfőbb — ma, hetvennégy éves korában is meg nem fogyatkozott erővel alkot új műveket, melyekben korántsem egy ösdi irány megkészt példát, hanem egy a korral haladó genie alkotásait kell látnunk.

Verdi neve 1847-ig csak Olaszország határain belül volt ismeretes. De már ez évben a londoni Her Majesty színház is felszólította, írjon számára valamit; a »Masnadieri« londoni premiéréjé ugyanaz év novemberében egy párisi Verdi premiére is követte és az ötvenes évek elején, a mikor a »Rigoletto« és »Trovatore« és a »Traviata« születtek, szerzőjük nevét már az egész világ rég ismerte.

Azóta Verdinek sok diadalban volt része, de azt hiszem, legszebb évei mégis ezek voltak. A világ benne csak a művészt ünnepelte: Olaszország a hazafit. Ama nagy események előkészítésében, melyek Itáliát egységes állammá tették, Verdinek is jutott szerepe. Operái szövegébe szándékosan tettetett egyes gyűjtő, hazafias dalokat, melyek az ő zenéje révén minden ajkra eljutottak és mindenütt szították a szabadságszeretetet. Magatartása a cenzúra zsarnokságával szemben még inkább fokozta népszerűségét, elannyira, hogy a »Viva Verdi!« kiáltás egész politika tüntetéssé lett. Alighogy megszületett az »Unita Italia«, Cavour kíváratára Verdit is képviselőnek választották. Midőn pedig már nem akarta elfogadni a mandátumot, Viktor Emanuel a nemzet közökháza a felsőház tagjává nevezte ki. Az olasz városok vetélkedve teszik meg díszpolgárukká, a gúniaiak pedig büszkének arra, hogy az agy maestro közöttük tölti a teli hónapokat. Nyári kastélya a parmai Sant'Agata, egyike a legfényesebb uri lakoknak, melyhez mérföldekről járnak el az egész vidék szegényei, s egész Olaszországból Verdi tisztelői.

Verdi legutolsó nagy operája, »Aida«, 1871. decemberében került legelőször színre a kairói khedive színházában. Ez évvel hosszú szünet állott be Verdi tevékenységében. Kilencz évig semmi újat sem írt, míg végre 1880-ban »Simone Boccanegra« című régebbi operáját átdolgozta és előadatta a Scalában. Ugyancsak egy régebbi munka átdolgozása volt a »Don Carlos«, mely most négy éve került színre. Már-már azt hitték, hogy Verdi forrása kiapadt és hogy az »Aida« hatyudala volt, midőn most másfél éve az a hír terjedt el a lapokban, hogy az ősz komponista új operát ír. A hír csakugyan való volt s az új mű, »Othello«, ez év februárjában elő is adatott, még pedig ugyanama színpadon, melyen negyvennyolc évvel ezelőtt az »Oberto« szerény kezdőművésze próbálgatta szárnyait.

Mióta Shakspeare a XVI. századbeli Giraldo Cintio egyszerű novellájából megírta a féltékeny fenséges tragédiáját, a halás tárgyat sokféle kép zsákmányolta ki a színpad. Az angol darabot átgúrták, modernizálták, rövidítették és bővítették. Az operaszerzők közül Rossini használta fel először a mesét, s az ő Desdemónája egyik force-szerepe volt a harminczes évek világ-hírű művésznőjének, Malibrannek. Még balletet is csináltak Othellóból és bármily lehetetlennek tessék is, de oly szavahihető ember mondja, mint Stendhal, hogy az elűnczölt zsebkendő-jelenet minden szemben könnyet fakasztott.

Verdi operájának szövegkönyvét Arrigo Boito írta, a ki nemcsak egyike Olaszország legjobb poétáinak, hanem mint zeneszerző is európai névre tett szert. Mefistofelesét nálunk is adják. Az ő librettoja lehetőleg hiven követi Shakspeare-t, természetesen kihagyva abból mindent, a mi nem elég alkalmas a megzenésítésre. Elmaradt így az egész első felvonás, mely különben is csak mintegy előjátéka a tragédiának, s az

opera mindjárt Cyprus szigetén indul meg. Ez által a doge, Brabantio, a két szenátor és Gratian szintén elmaradhettek a személyek névsorából. A darab így a vihar-jelenettel kezdődik, s mindjárt utána Cassio lerészegítése és bűnhődése következik.

A második felvonást az a jelenet nyitja meg, mely Shaksperenél a második felvonás utolsó scéája: Jago biztatja Cassiót, kérje ki Desdemona pártfogását. A cselekvény menete ezúttal egyezik az angol szomorújátékával, kivéve, hogy a kendő némileg eltérő módon jut Jago kezébe. A felvonás befejezésül Othello és Jago esküvése szolgál. A harmadik felvonás azzal a Desdemona és Othello közti jelenettel kezdődik, mely Shaksperenél ugyancsak a harmadikat befejezi. Mellette sorakozik az a scéna, melyben Jago a közte és Cassio közt lefolyó párbeszédet kihallgattatja Othellóval (Shaksperenél IV. felv. 1. jel.) s az, ahol a velencei követtség átadja Othellónak a doge visszahívó levelét. Végül a negyedik felvonás Desdemona hálószobájában játszódik és szintén majdnem nyomról-nyomra követi a brit tragikust.

Természetes, hogy mindez busásan meg van rakva különböző karok énekével, hosszabb monológokkal s több eféle operába illő dologgal. Egy hatásos szerelmi kettős szintén nem maradhatott el s ezt a librettista az I. felvonás fináléjára tette. Othello és Desdemona e duója egyike az opera leghatásosabb részeinek, mely a budapesti bemutató előadásán is zajos tetszést aratott. A mű e részlete egyúttal szolgáljon a szöveg mutatványául is:

III. jel. Othello. Desdemona.

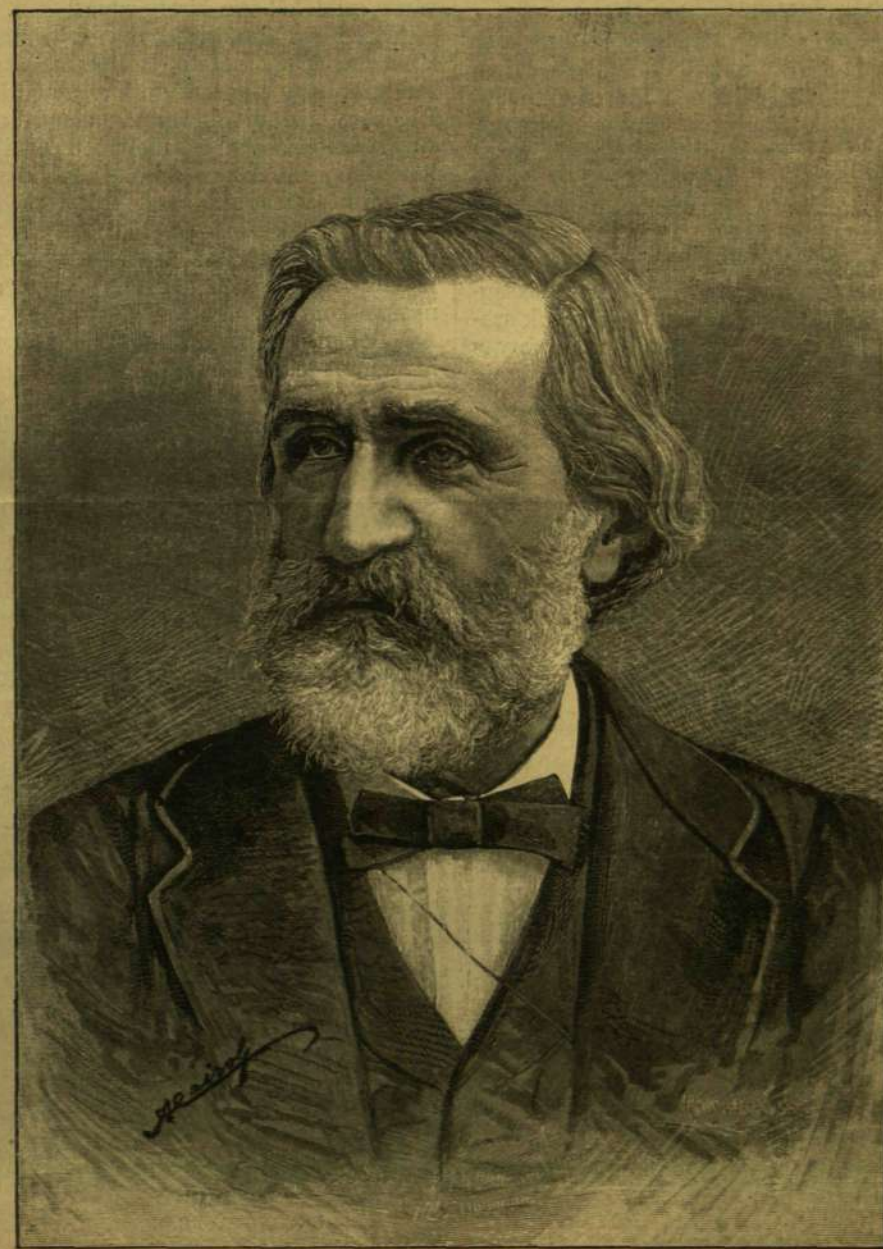
Othello: Immár az éjen által
Nem hallszik semmi nesz.
Szivem vad láza szűnik,
Ez öleléstől bész haragja tűnik!
Dörghet a vész,
Összeomhat minden —
Ha areaid tekintem,
Bánatom elenyész.
Desdemona: Ah, te hős harczosom!
Mily sok keservet kelle megélnünk,

Oh mennyit túrtunk,
Mig teljesebbé ment reményünk!
Szép, ha rebegjük multunk emlegetve:
Jut-e eszedbe?
Midőn regélted
Bolygó kínos élted!
S a sok csapást, a melyet eltűrél;
Mohó fülekkel hallgatám regédet
És megremegettet a sok veszély!
Elmondtam minden ostromom' s csatá-
[mat,

Hány büszke várnak
Megmászta falát!
Hogy' szálltak
Golyók a légen át,
S kaszája a halálnak
Hány jó víztét talált!
Desdemona: Osz! elvezetél pusztá sivatagba,
A melynek napja a fűvet perzseli;
Hogy éltél ottan
Gyermekekorodban,
Hogy vittek rabnak az ellen sergei.

Othello: Te szánya hallád
Eltem sok siralmát
És szemedből gyakorta folyt könyár,
És fényugár volt éjemen
A tiszta csépp mit ejtél —
Ez volt az édenem.
Desdemona: S midőn sötétlő arczaidba néztem,
Láttam, e szemben a génius él.
Othello: És te szeretél, hallva szenvedésem,
S én szeretélek, hő szánalmadér!
Ringva karodban, ily nagy kéjbe,
Kívánok bukni sir ölébe,
Enyészni vak éjbe...
Oly gyönyörrel van telve mostan lelkem,
Hogy szinte félek, több ily percem nem
[lesz.

Ugy reszket szivem minden izma,
Hogy ez az óra nem jön vissza!
Desdemona: Magad miért emészted?
A mi szerelmünk nem enyészhet!
Othello: Szavadra mondj' ment
Az égi szférák fényes angyalserege.
Desdemona: Rebbenj' ment!
Othello: Ugy szivom az üdvöt,
Ha areaid tekintem,
Hogy lángban égek
És szédül a lelkem.
Egy csókot...
Desdemona: Othello!

Othello: Adj még egy csókot!
Már a gönczöl-szekér az árba tűnik.
Már késő éj van.
Jőjj. Hogy' fénylik a Vénus!
Desdemona: Othello! *)

Verdi operája alig egy évvel milánói premijere után került nálunk színre. A külföld egyetlen dalszínháza sem előzött meg bennünket, a mit nem annyira gr. Keglevich intendáns sietésének, mint inkább annak kell tulajdonítani, hogy Picardi, az opera tulajdonosa, a külföldi nagy operákkal szemben igen terhes föltételeket szabott, míg a kicsinyekkel szemben engedékeny volt. A csütörtöki premierre határozott sikert biztosított a műnek s így operánk Verdi-repertoírja még egy jelentős számmal gyarapodott.

E cikkhez készült illusztrációink egyike magát Verdit ábrázolja, a másik kettő pedig az «Othello» két hatóságos jelenetét tünteti fel: a II. felvonás ötödik, és a III. felvonás utolsó előtti jelenetét. Amabban Othello földre sújtja Jagót, a ki Desdemonát gyanúsítani merete: «Bizonyíts gazember!» üvölti. «S ha nem, gyalázatos, dühöm majd eltapos, haragomnak mennyköve szétzúsz!» A másik azt a jelenetet ábrázolja, midőn Othello a velenzei követség jelenlétében bántalmazta Desdemonát és most Lodovico Othellonak karjába kap, Desdemona pedig megtört szívvel énekl:

«Ah minden rám mosolygott,
Búske voltam s boldog,
De most a poklok kúja szállt belém.»

AZ OLASZ TRÓNÖRÖKÖS.

Humbert olasz király s Margit királynő egyetlen fia, Olaszország egyesítőjének, a híres Viktor Emanuelnek hasonnevű unokája a legközelebbi napokban, nov. 11-én, érte el nagykorúságát, születésének 18-ik évfordulóját.

A nevezetes eseménnyel számos ünnep volt összekötve. Az olasz parlament megnyitása alkalmával, a királyi család összes tagjainak jelenlétében, ünnepies fogadalmat tett a trónörökös s elfoglalta székét, mint örökös szenátor. A magyar király és osztrák császár az arany-gyapjas rendet, a német császár a fekete sas-rendjét, a török szultán az Ozman-rendjét küldték el számára, a többi fejedelmek pedig hivatalos uton fejezték ki üdvözlésüket.

A nagykorúvá serdült trónörökös még egy ideig szülőivel együtt marad, de a jövő évben már külön háztartása is lesz a Palace Consulta épületében, a hol jelenleg az olasz külügyminiszteriumi hivatal van elhelyezve. A trónörökös e közben még hivatalos látogatásokat is tesz a bécsi, berlini, londoni és stockholmi udvaroknál.

Viktor Emmánuel nápolyi herceg, az olasz trónörökös, anyja megnyerő modorát örökölte s ezért már most is kedvence a római társaságoknak. Az uralkodó-házaknál bevett szokások szerint katonai rangot visel, jelenleg kapitány s szigorú vizsgákon kellett keresztül mennie, míg e fokra emelkedett.

A RIVIERAN.

— Egy magyar utazó levele. —

November végén.

A mint egy végtelen alagúton át kirobognak a genuai pályaudvarból nyugat felé, a sűrűn egymást követő alagutak gyorsan elkapkodják szemünk elől a tündéri tájképeket, melyek a mérhetlen tenger fénye által sokszorozottan ragyognak. Szeretnők lassítani itt-ott a vonat sebességét! Alant a tenger síkja egész a láthatárig, előttünk a sziklák egymásföle tornyosulva, hegyek gyanánt emelkednek ki a tágas parti hullámokból. A sziklatetőket cypruserdőkkel vannak koszorúzva, melyek behúzódnak messze a szárazföldre. Itt is, ott is fényes nyári lakok vannak a sziklafalakra felrakva, mint megannyi fecskészék. Az egész látványt a kelő nap tiszta ragyogása teszi magasztossá.

Hol is maradt a barátságatlan őszi idő, a ködös légkör? Még tegnap az olasz síkság ködtől volt borítva, locs-pocs minden állomáson.

*) A libretto fordítása dr. Radó Antal műve.

VIKTOR EMMÁNUEL, NÁPOLYI HERCEG, OLASZ TRÓNÖRÖKÖS.

Nem is vártam jobbat a holnaptól, és ime a tavasz lett elém varázsolva.

Új fordulat, új tájkép. A vonaton végig minden ablak nyitva, mindeniknél egy-két arc bámul ebbe a szép világba, szíva az úde tengeri levegőt.

Mert itt van ismét a tenger, égszínké színe a felhők gyenge foltokat vetnek. A parton hajót készítenek az ácsok, innen a magasból látom őket a fővenyén járkalni. Itt-ott előtűnik egy sziklafal; utána egy bájos völgy, magas hegyektől körülvéve, benne fali, s tarka, föld nélküli házcskák, egymás tetejébe épülve, mintha összebujtak volna. Utána ismét alagút, sötétség. Kezdem olvasni az alagutakat, bár előre tudom, hogy ez meddő munka; van Nizzaig tudtommal vagy hetven.

«Savona; diece minuti!» — No hála istennek! itt kiszállhatunk, s körül tekintünk. A távolban látszik Genua; fellegvárát igazán a fellegekkel kacérkodnak. A nagy világító torony is kivehető még. Az állomás alatt a tenger hullámverése mossa a sziklafalat. Morgása felhallatszik. Vajjon nem mossa-e alá ezt a kis tét, mely úgyszólván a sziklából van kirepesztve?

A tíz perc elmúlt. Az utasok vontatva szállanak be s a vonatvezető elküldte magát: «Pronti». Tudtam, hogy alig indulunk el, alagútba bújunk. De ez egészen új dolog! Az alagút sziklafalba vájt karzatú alakul át, melyről kilátni a szabadba, a tengerre. A karzat boltos, mennyezetes, kívül természetes sziklaoszlopok tartják melyek elröppenni látszanak az ablak előtt. A part mentén itt-ott regényes sziklaszigetek kötik le figyelmemet. Az egyiken nagyobb épület áll. Bizonyosan kolostor.

Valóban, ez a vasúti vonal nagyszerű, s hogy híre, mint technikai mestermű, nem nagyobb, az csak onnan lehet, mert a természet oly utánozhatatlanul remekelt itt, hogy mellette eltörpül minden, a mit ember csak alkotni képes.

San-Remo! kiáltja egyszerre vonatvezetőnk. Sokat emlegetett hely ez most, szálljunk ki s tekintsünk kissé körül. Kis pályaudvar, de elegáns. Számos omnibus a szállodák neveivel, kiabáló ágensék, mint mindenütt. Egy kőfal oldalán lépcsőn felhaladva, egyszerre a sétátérre találok magamat.

De minő sétátér ez. A fasorok pálmákból, a

kertek, melyek itt mind nyitva vannak a sétálóknak, kaktuszokkal, ritka virágú cserjékkel, pompásan viruló rózsacsokorokkal vannak telve. Mindenütt illatos fehér boesfák és dellszaki növények. Betérünk a fényes szállodákba álló fűtőházra, mely bármely nagyvárosnak díszére volna, s telve van fel s alá futkosó kiabáló olaszokkal, s közönyösen sétálgató idegenekkel. Ezek fürdővendégek, a kik az illatos, ragyogó tavaszi levegőt jöttek élvezni.

Elhelyezkedtem. Kényelmesen berendezhető szoba teljes ellátással kapható személyenként 7—9 frankért. Nem túlzott igényeket ez bizony kielégít. Persze van itt is drága élet (angolok és nagyurak számára), a kik azért semmivel sem élveznek többet a szép természetből.

Ez hát az ingesek híres San-Remója. Az élénk pezsgő élet szinte meglep a sok gyászleír után, a mi innen már világgá ment. Az olaszok derült kedélye mindent bearányoz. Minden idegen úgy érezheti magát itt, mintha ő volna a társaság központja. Mindenki előzékenységgel és figyelemmel veszi körül. Csakhogy ezt meg is kell ám fizetni.

Este felé a zsivaj kivonul a régi városrészbe, a sok munkás ide tér pihenni övei közé; csendes lesz minden, csak a tenger halk moraja hallik még a nyitva feledezt ablakon át.

Olajfa-erdők, narancs- és citromfa-ligetek, he sokszor olvastam rólatok. Most látom, mily gyenge a toll, mily hiányos a festő színe. Hiszen erről a ragyogásról és szingádzagságról nem is álmodtam. Olyan itt a természet, mintha nálunk szeptemberben, mikor a levelek százféle színt váltanak, egyszerre kitavaszkodnék, s az enyhe májusi levegő kicsalta volna a virágokat, a fenyők friss hajtásai illatoznának, a madarak elkezdene nek újra énekelni.

És a tenger sik mint a tükör. Visszaveri a nap fényét. Leszállva vízhez csodálkozva látjuk, hogy hosszú vonalakban hogy gördülnek a sima hullámok a part felé.

Közel a parthoz mind jobban dagadnak, mig-nem tetejük leomlik és csapp! nagy robajjal kitörnek a partra, miközben a tájtek messze kicsap a kövekre. Így ismétlődik ez perczenként. Pedig a legkisebb szellő sem észlelhető, a meleg nap felhőtlen égen végzi pályafutását s hajó sem látszik a tágas láthatáron. Sokan nézik, hogyan csap ki perczenként egy új hullám, s melyiknek tájtekja szökik magasabba a sziklákra. Tudtommal e hullámcsapásnak oka az, hogy a nyílt tengert, bár itt teljesen nyugodt, másutt, távol innen szél korbácsolja. A szél nyomást gyakorol a tenger felszínére, s ez a nyomás folytán enged. A víztömeg eltolása a partnál ellennyomásra talál s itt mutatkozik a hatás.

A hely, hol a beteg német trónörökös lakik, szép kert, melyben a villa vagy palota áll. De van itt ilyen több is, sőt akárhányszor, mely különb is ennél. Gyönyörű kilátás nyílik az ablakokból végig a tengeren. A rács körül ácsorgók ténfergnek, mig ott benn, alighanem a hercegnők, elég vigan csevegnek, idáig hallom hangjuk csendését. Az, a ki ott ül a padon, valószínűleg a beteg trónörökös. A kerítés mellett egy aloe virágzik. Amott meg egy juca-négy hatalmas virágfűtöt hord telidesteli hófehér tulipánokkal. A nagy beteg sorsa érdekelhet a világban mindenkit, csak azok, a kik itt vannak, nem látszanak ezt eléggé mutatni. Közönyösen ülnek körül a padokon, szólanul, szórakozottan. Csak a gyermekek ugrándoznak cífra ruháikban némi élénkséggel.

Epen ez a sajátága az itteni életnek. A nagyszerű természet, a tündéri légkör, a beláthatatlan távolságra elterülő tenger tölti el lelkünket s elfelejteti itt az emberrel saját baját is, hát még a másét? Hányan elfeledik itt még hazájukat is. Viszsa sem térnek többé. A bájos pálmaligetek, virágok és vanília-lugások illata elkábít, mint egy szép esőndes álom, melyből csak a vonat vad zakatolása költ fel ismét.

Az olasz Riviera után hamar elérí vonatunk a francziát is, mely amannak sem tájszépességekben, sem klimatikus viszonyaiban semmit sem enged. Első állomásunk Ventimiglia! Franciaország határán vagyunk! Elragadó pont ez is, de mi

nem szép itt? Futó pillantást vetek a sziklatetőről alátétként várva, miközben kikutatják bőröndjeinket; a ki akar, eszik valamit, s aztán «Pronti» s megynük tovább. Nehány forduló után a vonat megáll Mentonén!

Ez még az igazi paradicsom, hiszen ehhez képest San-Remo csak falu. Hát még a vidék! Az alpesek sziklaóriásai kiülnek egészen a tengerre, lábaikat fűrésztleni. Minő fokozat ez még San Remo-hoz képest is! Nem is kísértem meg e hely leírását. Kultura itt már minden és franczia. Csak azt a két nagy hegyi patakot nem bírták még megszállni, ezek időnként felelmes morajjal töltik be széles medrüket, s ha piszkos hullámaik lefolytak a tengerbe, kövekkel hagyják tele rakva iszapos ágyaikat.

Mentonében az élet talán még ilesőbb, mint San-Remóban, de kevésbé nyugalmas. Nagyobb szabású minden, van korzó, telve fényes publikummal, zenekarok játszanak, pezsgő városi élet, tömérdek lakosság, franczia élénkség, színház is, párisi vendégszereplőkkel. A ki szórakozást keres, talál itt eleget.

Megint egy állomás a vasúton és Monacóban vagyunk. Gyorsan kiszállók, mindent a pályaudvaron hagyva sietek a legközelebbi magaslato elerni, hogy körültekinthessek.

Ki ne olvasott volna valaha a kártyajátékosok Mekkájáról, Monacóról? Ha Mentone pezsgő élete elkábított, úgy az itt kitaruló pompa csaknem önkívületbe hozott. Nem tudtam, mit csodáljak. A természet utólráhetlen fenségét, vagy az emberi kéz alkotásait? Csábít itt minden. A táj, a virág, a ligetek, aztán a fényes paloták, a termek, a vakító fényezés, a roppant tömeg pénz látása; elfeledjük az otthoni, a szerető szíveket, a jövőt — s végül esá-

VERDI OTHELLOJA. A 2-DIK FELVONÁS 5-DIK JELENETE. Othello: «Bizonyítékok, S ha nem gyalázatos, Dühöm majd eltörp.»

bít a nagy tenger ezüst habjaival és nyugalmat rejtő kek mélységével. Jaj annak, a ki ezen a csábítón elindult!

Csak egy orvosság van. Az emberek szenvedélytől elrúttott arczainak látása. Mily rútak, hogy ne mondjam, elundorított ezek a játék szenvedélytől izgatott alakok. A sok szépnak közepette van, a ki ezt meg sem látja! De akárhányszor figyelőt kiábrándít.

November 4-én délután indultam hajón vissza Genuába. Most láttam csak az alpesek óriásait, melyeknek ez a táj isteni éghajlatát köszöni. Még egyszer Monaco vonul el szemünk előtt. Károly fejedelem névnapja van. A monte-carló casino előtt épen fényes tűzjátékok puffogtatnak el tiszteletére, melyet hajónkról nézve, a tenger tükré megkét-szerez. A kaszinó maga vörös fényben ragyog, mintegy pokoli világításban, mely a játék és szerencse démonát mutatja gúnyos arccal vigyorogva.

A.

A MAGYAR NÉPVISELETRŐL.

Baksay Sándornak az «Osztrák-magyar monarchia» népismei vállalat legújabb füzetében megjelent cikkéből vesszük át e részletet:

Századokon keresztül egyetlen út volt, melyen a magyar nép Nyugot-Európával érintkezett; de ez az út — a hadjáratok útja — nem volt alkalmas arra, hogy az európai ipar termékeit megismertesse vagy épen megszerettesse vele. Maga eszére, erejére, izlésére levén utalva, öltö-zete legjellemzetesebb darabjainak anyagját házi ipar, asszonyainak rokkái és szövőszékai szolgáltaták; alakját, mely derekon aluli bőrdőivel keleti hagyományokra vall,

VERDI OTHELLOJA. A 2-DIK FELVONÁS UTOLSÓ ELŐTTI JELENETE (OTHELLO RÁ AKAR ROHANNI DESDEMONÁRA.)

MENTONE A FRANCZIA RIVIERÁN.

az asszonyok művészete egyéni ízlet vagy helyi szokás szerint szabta meg. A vászonból kiteltett majdnem minden. De bőven kellett telnie. Eg-hajlatunk szélsőségei ismeretesek. A forró nyár s ezzel együtt népiünk főfoglalkozása, a földmívelés, sőt, kivált régebben, a pásztortel és a két életmóddal együtt járó lovaglás hűvös, szellős, fehér, bőrdőzsetű, könnyű ruhát követelt. Ezt is kiadta a vászon bőven.

Foglalkozásának színhelyei: az erdők, mezők, folyók viszont azt követelték, hogy a ruhanemű a lábak szabad mozgását ne akadályozza; ezért a ruha alsó része lehetőleg rövid legyen. Ez magyarázza meg, hogy a magyar népviselet színben fehérre hajlik; *szabásban* a bő-redőzést kedveli, mely az alakot rejtje is emelisi; *disztetésben* a házi ipar művészetének ad elsőseget (himzés, tűzés, szívonja [szálvonás], suprikálás, csipkés, nyomott és gömbölyű hajtások, redőzések, rojtosak, bodorka, buja-vászón).

Féher, bő-redőzű, rövid: e három szóban foglalható össze a magyar népi viselet.

Az eddig mondottak a legáltalánosabb viselt ruha-darabokra vonatkoznak. A különösebbekkel, — teli és felső ruhák, — önként érthetőleg sem a házi ipar nem bírt, sem a fentebb elszámlált tulajdonságokat nem lehetne összeegyeztetni. De ezek is oly anyagokból kerültek, melyeknek kikészítése, ha nem is házilag, de mintegy szemünk előtt meg véghez, s az ezeket készítő mesteremberek a magyar lakta vidékeken mind magyarak (csizmadia, csapó, zsúrszabó), sőt mesterségek előnevű használat is a megkülönböztető „magyar” nevet. (Magyar szabó, magyar varga, magyar szűcs.)

De épen a magyarság magva, a nagy alföldi városok magyarsága változott meg s alakította át viseletét színeiben és anyagjában a nyugoti minták után, a sötétet a világosnak, a posztót, selymet a szűcs-árúnak és vászonnak, a testhez állót a bőnek, a derekas ruhát az ingvállnak elebe helyezvén. Széjelzősorra kisebb-nagyobb vidékeken még mindig megvan a ruhának *rövid és bő* eredetisége; a *féher* egész tisztaságában csak egy helyen uralkodván, egyebütt csak az *ingvállban* nyer kifejezést. A hol azonban ezt sem viselik, ott lehet még szó *magyaros szabásról*, de nem *magyar népviseletről*.

A *suba* a magyar szűcsmesterség remeke. Hat—tizenkét darab magyar (hosszú fűrtű) juh-vagy báránybőrből alkotott öltözet-darab. Mig egyéb öltözet-darabok színe, hosszúsága, bősége a viselő korához képest változik: addig a suba ebben is, mint egyéb tekintetben, az állandóság kifejezője, mert legényen úgy, mint öreg emberen egyformán hosszúnak, bőnek s fehérnek kell lennie, ha szép akar lenni. Csak úgy szép a suba, ha bókig ér; ha *kerek*, azaz földre terítve kevés híján egész kört képez (a népdal is azt mondja: kerek az én subám alja, de drága), és ha fehér kívül is, belül is. Kívül fehér; csak váll, dereka, eleje van selymvrágokkal kivarrva és színes bőr-ábrázolatokkal (írás suba) ékítve; motívumok, minőkkel Arany az Etele sátrát díszíti fel:

Vérpiros a zoldje, arany a virága,
Siszező sárkányyá fonódik az ága,
Zöld madarak köze halgattva megülnek.

Ujja nincs. *Gallerja* egyenesen álló tenyérnyi fekete prém, valamint *vállgallerja* is, — a mit külön néven subagallerinak neveznek, s a melyre egy egész báránybőr farkastul és körmöstül minden szabadlással nélkül felmegy, — tartozik fekete lenni. De ez is aztán az összes engedmény, a mit a suba a fekete színnel tesz, mert egyebütt meg nem tűri magában. Sok helyen még cselédnek sem fogadják meg az olyan embert, a kinek a subájában *macska* (fekete fűrtű) van, mert az ilyen embernek sok tarka macskája van, az az hamis, furiangos, nem megbízható.

Egy szép suba nagyon munkás darab; ára 25—40 forint; sőt vannak 100—150 frtos subák is; egy egész kis vagyon; de az ilyenek két-három hónapig dolgozik a szűcs. Tetszetős redőkben folyik le a vállról, s viselve vagy épen kiterítve a hermelin-palástokra emlékeztet, melyeket fejedelmi czimerekben látni.

Állandó hű társa a magyar embernek, a rangban, beszéletben mindjárt a háza után következik. Téli meleget tart, nyáron (kifordítva) hűvös; melege mérsékelhető, mint egy jó kályháé. Hétköznap viselő, vasárnap ünnep; öregnek tisztesség, legénynek kenység; ütő ütés, ott-hon úgy; éjjel párna és paplan, nappal kanapé; a mezőn meg *asztal* is, mikor a juhász kiterített

subájáról falatozza a hideg pörkölt-húst, és *szel-hárító*, mikor főzés közben botra támasztva fel-fogja a szelet. Nem mint a többi ruhadarabok, csak a test egyes részeit, hanem a fő kivételével az egész testet fedi; még a paripának is jut belőle bőven, mikor lovaglás közben az állat egész hátulsó részét betakarja. Mikor nyakába veszi az ember, mintha azt mondaná: az én subám az én *váram*. Igen; *vára*, mely békét jelent, ha nyitva az eleje. Jó kedvet, barátságot, szeretkezőt, nagylelkűséget, feláldozást, készséget egész az inge odaadásáig, mindent jelent egy nyitott elejű suba. De, mikor össze van fogva erősen, vásári alkuban, városi tanácsban, képviselőválasztáskor: — azt jelenti: dejszen engem ki nem forgatsz a subamból. Mert az összefogott suba annyit, mint meggyőződés. Az ő subája a *vár*, melynek zárt kapuja meg nem nyílik sem szép szóra, sem ostromra.

Minden változhatik a világon és Magyarországon, de a suba nem. A legjellemzősebb öltözet-darabokat átalakíthatja az ipar, számkivetheti az ízlet, széttépheti a szegénység, lezuhathatja az ellenség; a subán egyiknek sincs semmi hatalma. A suba megmarad, míg magyar ember lesz.

A subának, mint minden egyébnek is, a mi a maga nemében elérté a tökéletesség netovábbját, válfajai nincsenek, legfeljebb a kihalni készülő *csoves bunda* a Hajduságban; továbbá a *juhász-suba*, melyet a juhász tört bőrből házilag készít, skifordítva, vagy kímélésből alját felagatva hord.

Utolsó változata, mikor venségére elveszti „suba” disznóvétel s *günja* számban kezd járni, míg végre ebből is kikoppan, *czacok* lesz belőle.

Még annyit enged meg a *suba*, hogy néhol a tiszai megyékben, és a Dunántúl *bundának* nevezék, mely utóbbi vidéken így a *féher-bundák*, mint általában országsszerte a rövidcske *asszony-subák*, kívül a sötét-sárga színt és kerek fekete gallért, s a fekete prém belsőt nemcsak eltűrik, de meg is követelik.

Az elsőség az elnevezésnél mindenesetre a *subát* illeti nemcsak általános elterjedéseért, hanem azért is, mert míg a bundákról alig egy-két példabeszéd emlékezik meg: addig a suba a dalok szárnyain járja be az országot, s még Petőfi gyönyörű románcaiban is:

„Legény a lyánt subájába takarja.”

A legszebb subákat Keeskeméten és Félegyházán készítik, s ugyancsak e két város nagy vidéken viselik oly nagy fényűzéssel, hogy majd minden háznál van belőle két-három darab. A sárga-bundák és asszony-subák főhelye ellenben Jászberény, hol feketével gyönyörűen selymezik.

Kérdésbe szokták tenni: hogyan melegebb a bunda: kifordítva vagy befordítva? Felelet: „Kifordítva, mert a birge is úgy hordja.”

Az idegen sem hagyja szó nélkül a subát, természetesen mint szokatlanságot. Nem rég egy tudós franciái igen meglepett, midőn a debreczeni nagy-templomban a Goudimel dallamait hallotta zengeni egy pár száz öreg ember ajakáról, kik *álattörökbe* valának öltözködve.

Lehet, hogy ez az állatbőr nem is a *suba* volt; hanem a felső-tiszai *guba*. Ez a raczka-gyapjából szőtt, néhol fehér vagy szürke, de legszokottabb színében fekete kacagány, vérpiros posztó díszítésével inkább emlékeztet a hunokra, midőn örögi „huj-huj”-kiáltással ütközethe rohantak, mint a Goudimel dallamaira.

Általánosan viselt felső ruhája még népünknek a szűr, mely azonban a többi hazai népfajkkal is közös. Anyagja durva juhgyapjából szőtt u. n. szűrposztó. Fajtája: a derekig érő *szűrdomány* minden díszítés nélkül; gyermekek s esős időben asszonyokon is látható a déli megyékben; *csuktyás szűr*; *szűr-gallér*; *szűr-köpeny*; *kanász-szűr*. Az *öreg szűr* ténben alul erő, zsákszábással, semmi díszítéssel, éltebb embe-
reknek; a *zsekész-szűr* alig térdig érő, s a mennyire a kelme engedi, derekhoz hajló szabással: ezt javabeli férfiak panyókán hordva dzsák-felsőnek is használják oly helyeken is, a hol a suba is divik. Ennek magyarázatát a viselő tisztességtudásában kell keresnünk. A suba a nyugalom és ünnepély köntöse; ebben el lehet menni templomba, nász-nagyságra leánykérőbe, tanácsba stb., de feljebb-
valója elé nem megy az ember subában, mert azt őr szobába bevinni nem illik. Ingben, mellényben pedig szintén nem mehet; még rabnak gondolnák, vagy cselédnek. Ezért a szűr az ő dzsák-
zékéje. És a Duna-sárvízű ember szűsas egyenes alakja, midőn a kordován csizmába húzott fekete

nadrághoz, acélgombos fekete mellényhez, panyókán veti a tiszta hófehér szűr, s fejébe teszi kis kerek kalapját, nem is utolsó jelenség.

ERZSÉBET ÉS MARIA KIRÁLYNŐK NAGY LAJOS SIRJÁNÁL.

— Liezenmayer Sándor festménye. —

Nagy Lajos királyunk 1382-ben meghalván, a magyar rendek még azon év szeptember hó 17-én hűséget esküdtek az elhunyt nagy király leányának, Máriának. Mária akkor alig volt még 16 éves s nevében az ország kormányzatát anyja, Erzsébet királynő vette át. Az asszonyi kormány azonban nem volt elég erős a viszálykodásra mindig kész nemesség pártos hajlamait féken tartani. Zavarkor, zendülések ütöttek föl fejüket s háborgaták az ország nyugalmát s a nyugalom akkor sem állt helyre, midőn Mária királynő luxemburgi Zsigmonddal váltott jegyet. Ehhez járult, hogy Nagy Lajos második leánya Hedvig, ki Vilmos osztrák hercegnek volt jegyese, s még atyja életében Lengyelország királyának választott, magasabb állami érdekből Jagello litván fejedelemmel kelt össze s így a lengyel korona a magyar királyi házra nézve elveszett. A főnemesség és a papság összeesküvése, küldöttséget mentetett Nápolyba, durazzói Károlynak ajánlván föl a magyar koronát. A ravasz olasz alatto-mos jöveket ült Nagy Lajos leányával és öze-gyével. Előfordult az eszébe s annyi hívet tobor-zott a maga pártjára, hogy azok Máriát trón-vesztésnek jelentvén ki, őt kiáltották ki királyo-kul. Midőn Károly Székesfehérvárra vonult, hogy ott megkoronáztassa magát, a két királynőt is kényszeríté, hogy őt elkísérjék. 1483. decz. 31-én ment végbe a nevezetes koronázás, melyet legki-tünőbb festőink egyike, Liezenmayer Sándor örökített meg abban a festményében, melyet ez alkalommal bemutatunk s mely legelőször hirta föl a műtörték figyelmét az azóta már európai hírvé vált művész fényes tehetségére. A két ki-rálynő Nagy Lajos márvány-sirjánál tanuja a koronázási jelenetnek. Erzsébet királynő fájdal-mas haraggal tekint az ünnepélyes jelenetre, s leroskad a szárfokágra.

A kép nem csak gondos történeti kosztüm-tanulmányról tesz tanúságot, a mi a Piloty-er-vezett iskolának, melynek Liezenmayer egyik legkiválóbb követője, legnagyobb előnye közé tartozik; de megkapó bizonyysága a művész ala-kító és csoportosító képességének s ritka érzéke-nek a színezés iránt. Biztos kéz a kivitelben, mely tanulmánya a történetnek, a mi különösen jellemzi. Mint rajzoló és illusztrátor a legelsőit egyike a ma élő festő-nemzedékben s Góthe és Schiller költeményeivel készített nagyhírű szén-rajzaik kívül számos képeknek utánnomaiat fo-rognak a közönség kezén, melyek közül némelyek, mint pl. Thüringi Erzsébetnek (az utolsó Árpád-házi király leányának) szenté avatására, vagy „Mária Terézia, a mint egy beteg nő gyermekét megszojtatja,” nálunk sem ismeretlenek.

DIVAT ÉS NAGYVILÁG.

Decz. 8.

A divat történetének számos érdekes kérdése közt egyike a legérdekesebbeknek az, hogy mily arányban és mi módon kölesznízi át a női divat időről-időre a férfi-viselet egyes elemeit. Sajátságos, hogy a mint a társadalmi izolálás a férfi- és nőnem közt mind szűkebb körre szorul s a nő a társadalmi téren is egyenjogúságot követel a maga részére a férfival szemben, a szerint alakulnak át nemének külső megkülönböztető vonásai az utóbbi évek divatja ez áthasonulást már igen lényeges alkotórészekre terjesztette ki. Hogy a férfi-divat ily motívumai tulajdonképpen a női test felső részének viseletében érvényesülnek, az csak onnan magyarázható, hogy ez volt s ez marad mindig a divat tulajdonképpeni jellemző közege, a fejtetőtől a csipőig, nagybárára itt összpontosulnak a divat minden változásai, főképpen azok, melyek nem csupán a szín és anyag, hanem az idomok változásaisa is egybekötve.

Igy láttuk a legújabb időben a hölgyek nyaka körül az egyenruhászerű felálló gallért támadni, többnyire ezüstös vagy aranyos kivarással, mely alól keményített fehér gallér tűndökölt ki, vagy a chemisetteszerű lehavított gallért, mint a férfikabátnál. Hogy ehhez közel állott, s nem is soká váratott magára a mellény divatja, továbbá a

szűk, tapadó ujjaké, hajtókaké s gombbal csu-kódó kezelőké — szintén mind félreismerhetet-lenül felfidivatok — az magától értetődik. Hát még a felöltők, melyek a férfiak felsője után hosszú palotok-ká vagy testhez álló rövid kabát-kakák alakultak, s még szövetek szerint sem kü-lönböztethetők meg többé amazoktól! A rövid hajat nem is említjük; szerencsére ez csak rend-kívül ifjú és úde arcoknak áll jól s így a férfinen eme kiváltsága csak jelentéktelen konkurrencziát támaszthat. De ez a divat az utóbbi években szintén sokat hódított, s ma már a rövidre nyírt haj híveinek száma is egész tábor, s természetes, hogy ahhoz meg egészen férfi-kalapot szüksé-gesek.

A kalapok tekintetében különösen még nivel-látabb ma a férfi- és nőnem közötti ellentét, mint bármely más tén. Férfi- és női kalapok egymás mellett kerülnek eladásra az üzletekben s a lapos matrőzkalapot, a merész Rembrandt-kalapot, a hegyes kalábriait, a magas tirolit, az alacsony magyaros pörgét s a fényes czilindert egyként elhódították már a nők is a férfiktól, természetesen a magok módja szerint szalagok-kal, tollakkal, madarakkal díszítve. Vegyük még hozzá a hosszú testőr-kesztyűket, melyek rán-czosan nyulnak fel egész a könyökig — s készen áll a lovagnő, nem hiányzik hozzá néha még a pieziny lakk-csizma sem.

Ez a jelenség nem az egyetlen a divat történe-tében. Előfordult az máskor is; a 12-ik és 13-dik században például oly hasonló a férfi- és női ruházat, hogy az arkeológoknak nem kevés fej-tőrest okoz a különbség felismerése. A férfi ez időben eldobta már bajuszát s egész arcát simán hagyta, míg körül hullámosan folytak vállára alá fűrtjei s homlokán ép olyan arany karikát viselt, mint a nő. Öltönye, melyet ép úgy fejére húzva vett fel, mint a nő, elől nem volt nyitva s hosszan hullott alá lábáig. — Viszont a nőé is szorosan simult kebléhez és csipőjéhez s re-dősen omlott alá, elfedve lábait, mert illetlen lett volna egy nemes hölgyhöz, lábait látni engedni. Még teljesebb tette a hasonlatot a köpeny, mely annyira egyforma volt, hogy voltak esetek, midőn egy hölgy lovagi vendéget saját köpenyével aján-dékozta meg.

Viszont arra sem hiányzik a példa, hogy a férfinen kölesznízték a női divatból a maga cél-zójaira. IV. és V. Henrik angol királyok idejében az angol urak lábaitak elfedő köntösben tetsze-legtek magoknak s a század végén úgy ifjak, mint öregek, nemcsak az ékszerselemben fejtettek ki csaknem nőies fényűzést, hanem hosszú ke-nőösös hajukat is meztelenül decolletált vál-laikra lógatták alá s karjaikat könyökig meztelenül viselték, mint a nők. A francia és bécsi udvar rócoco-zintású hajporos czopfja is, mely a mult században divatozott, női eredetre vall, s a magyar nemesi osztálynak is hosszú ideig átvett viseletét képezte, mely öreg magyar parasztok befont s fűszel letűzött hajában maig is élt ít-ott. A forradalom előtti francia férfi-divat egyb-ként a csipkék luxusbán, a selyemharisnyákban, a rózsákkal s csokrokkal díszített vagy csatos piros sarku cipőkben és parókákban is ennek az iránynak hódolt.

Nem minden érdek nélkül való kérdés, hogy vajon a férfi- és női viseletek ez a köleszníttása bir-e mélyebb jelentőséggel a történelem psycho-lógiája szempontjából? Ha azokat a társadalmi körülményeket vizsgáljuk, melyek a középkor jelzett századaiban a férfi- és női viseleteket egymáshoz oly közel hozták, minden szellemi élet központja gyanánt a nőt látjuk, a maga részére a troubadourok és minnesingerek daloló ajkairól imádatljes hódolatban buzdul fel. S épen így a Lajosok századában, mely meg-teremtette a modern salont, annak az eszmének megtestesülése, mely az állam politikai gyeze-tében csak úgy, mint a közéletben az intéző a nő, ha szinte más alakban is. Ott, mint itt, a nő eszméje az, mely feltétlenül urálja a kor hangulatát, irány-tát a történelem fejleményeinek s az izlés bizo-nyos nőies elpuhulásában jelenti ki magát. És ily felfogása mellett a kor szellemének, aligha csatlakozunk, ha nem merő véletlenségnek tud-juk meg a férfi- és női divat oly irányú kölesn-íttását, hogy amaz mintegy ebbe olvadjon bele s a női ruházatkódás elemei a férfi-öltözetben is tulsúlylval érvényesüljenek. Nagyon is valószínű, hogy egy ily jelenség csak mélyebb erkölcsi okok tünetét állapítja meg.

S vajjon csatlakozunk-e, ha ezt a hypothezist

a mi korunkra alkalmazzuk? Ha ma megfordítva a férfiszabás stíljének a női divat terén való sürű alkalmazását konstatálhatjuk, úgy joggal vissza lehet mutatni arra is, hogy e század a férfi szá-zada. A tettek, az alkotások és a lázas munka e korszakában a nő individualitása majdnem eltűnik a férfi mögött. És ha a troubadourok, a XV. Lajosok századaiban a férfi elpuhulását látjuk nőies allűröket szenvedve, a mint sar-danapali öltözetekbe buj, és hosszú hajat ereszt; viszont ma a nőt látjuk, a mint részt követel ma-gának a kormányzatban, a törvényhozásban, tudó-mányos pályára képezi magát, rajzol, fest, farag, verset ír, szivarozik, sportot üz, lovagol, viv, uszik, vadászik, hegyet mász és földfedezéseket tesz.

Am a directorium, „az incroyable”-ok és „mer-veilleuse”-ok kora, melynek közel felelevenítése máskor vehető a legközelebbi időben, a női és férfi ruházatkódási stíly ellentéteit egyelőre újra régi jogába helyezi. Látászik ez a gazdag szöve-teken, melyeknek drágasága aligha fog mögöt-te állni szépségének, s közöttük első sorban: a kü-lönléle kasmírok, ezek a már Európaszerte után-zott, rendkívül puha és selymes szövetek, a vicuna, mattelassés. Pompadour selyem stb. Kényelmes reggeli viseleteknél és séta öltözetek-nél, posztóban, a szigorú angol szabás még min-dig egészen korrekt, de a párisi nők ezt a kissé komoly és egyszerű stílyt is ügyesen tudják egy-egy szalaggal élenkíteni az alj körül. Ruganyos vagy jersey-derekek jobban keresettek, mint va-laha, különösen mióta minden divatos színben készülnék. Estélyi viseletre meg épen korlátlan a gyönyörűbbnél gyönyörűbb szövetek válasz-téka, nagyobb részt XV. és XVI. Lajoskori mintákkal, de vannak gothikus mintázatúak és sujtásozottak is.

Talán még több újdonság van e télen a kala-pokban, mint a divat bármely más ágában. Csi-nos új szalagok, melyek merevségükkel fogva magas díszítésre is igen jól alkalmazhatók s egyik felökön selyem, a másikon bársony, vagy kék és rózsaszín, vörös és arany színű, piros és kék stb. játszó szalagok. A tollak merészen ál-lanak fel: a bársony-karima néha szivárvány-szerű sodronyfonatokkal van szegélyezve, s acél-díszek, mint török, csattok, stb. is nagy változat-ban alkalmazvák ékítésül. Párisban némelyek a barettszerű spikát is, szürke posztóból, tengeri fűrdői időzésükből magokkal hozva, városi vise-letre alkalmazzák, mely czélra kissé diszesebb külsőt adnak neki, marabú-díszszel, ezüst-szürke selyem szalagokkal, acélgömbökkel, stb. díszítve. A divatúrunk előtti francia férfi-divat egyb-ként a csipkék luxusbán, a selyemharisnyákban, a rózsákkal s csokrokkal díszített vagy csatos piros sarku cipőkben és parókákban is ennek az iránynak hódolt.

Radikális változások mutatkoznak keztyükben. Svéd keztyűket többnyire csak a legvagyonosabb és legjobban öltözött osztályok fognak ezennel viselni, a kikre nézve a pénzkerés nem bir hord-erővel, de a túlnyomó rész visszatér a francia keske- és szarvasbőr-keztyűkhöz, melyek télen át is jól kiállják a hordozást és azonkívül elég meleget is tartanak. Eddigleg szarvasbőr-kez-tyűket csak mandulaszín-áryalatokban lehetett kapni; ma már tambourirozott öltésekkel és piqné-varrással, t. i. az öltések egymás feletti varrásával is kaphatók.

Egész választékát mutatja egyik képünk a leg-elegansabb téli felöltőknek, úgy séta- és estélyi viseletre, mint kocsi-ba. Az első barna teveszőr, puha, meleg és tagadhatatlanul előkelő. Sujtá-sokkal és csipkékkel van díszítve. Hosszu plús szárnyak adnak a természetnek bizonyos finom elő-kelőséget, s szép-művi csatok díszítik. Halványkék csikos selyemmel van bélelve, hosszúsága da-czára igen könnyű, s minden színben készíthető; például szürke teveszőr, fekete díszszel, vagy esti viseletre piros bársonyban.

Felöltőnk a nagy nehézség abban nyilvánul, hogy szép terméti nők természetesen a testhez álló formához ragaszkodnak, már pedig a bár-szony ez esetben hamar kopik, s posztó nem min-den alkalommal. De a plús jól kiegyezteteti e nehézségeket, s mirtusz-zöld plúsból van a ké-pünk más alakján látható testhez álló felöltő is, gazdag szürke, arany és fekete díszszel.

Hogy a felöltőkben különben a fekete szín a legerősebb, oka az, hogy ez mindennel vi-selhető, holott a gyönyörű párisi barna és sötét-zöld modellekhez megfelelő kalap és toillete is

kívántatik. Zsenila és toll-dísz is divatos kie-gészítő az idei téli felöltőknek, utóbbiaknál ma-rabu helyett kakastoll; s szőrmeük közül pedig az orosz nyul, s szürke vagy kékes szürke fonusnak, mely utóbbiak neve Mouflon és lábíg érő hosszú bokkra is alkalmaztatnak. F—a.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Csöndes hullámok. Pálmai Kálmán költeményei. Ez a csinos kis kötetke is tíz évi (1877—1887) munkásság gyümölcse. A költő vagy nem termékeny, vagy válogató és szigorú maga iránt. Az első nem baj, a második pedig érdem. Valóban, minden egyes darabja mutatja, hogy ha nincs is kiváló tehetség s alkotó ereje, van izlése s már maga ez is jól hangol fiatalsága termékei iránt. Költeményei legtöbbször értelmes dalok, melyek egy nemes kedély s ki nem égett szív érzéseit tükrözik vissza. A kötetke „Anyám-nak” ajánlással nyitja a világot, s az édes anya nem szégyelheti magát fia érzelmeiért. Pálmai Kálmán nem ostromolja hangos erőlködéssel a parnaszt, szeliden járál oldalán, virágos berkeiben, szedi ró-zsát s töviseit is megadással túri. Érzelmek csön-desek, még mikor fájdalmasak is s Emlékezésében (34—44 lap) elégiái megnyugvós hangzik. Az ere-deti költemények közt néhány szép költemény csí-nos, s jóízűre mutató — fordításával is találkozunk, Heinetől, Lamartinetől, Freiligrathtól, Coppéetől, Lorntól. A legutóbbit, mint legrövidebbet ide igtat-juk s mellé a rokon tárgyra s annak mintegy folyta-tásául szolgáló eredeti is:

Ember és sors.

(Lorm H.)

Az ember gyöngye kis levélke,
Rábizva sors forgó szélre;
Hegy-völgyön át ez úti utatlan
S dicsésként a levél, hogy — szárnnya van.

Kis levélke . . .

Kis levélke, illatos papíra
Pícziny kezek betűivel írva,
Messze tájra, ismerős vidékre
Ki küld hozzád bíja követél?

Nem vagy hosszabb egy futó sóhajnál,
De ezerszer panaszosabb annál,
Fájdalomról bárha szó sincs benned,
Mégdát a szív, mely maga is szenved.

Kis levélke, alig egy néhány sor,
Mégis, mégis elolvassak százszor
S minél tovább, mind elevenebben
Kél egy emlék álmodó szívemben.

Nem is emlék talán, csak igézet,
Jelenés, mely jött és elenyészett,
Fényes égből földre szállott angyal,
Égi arczán földi fájdalommal.

S látom a kék szemek méla lángját
Rám ragogni könyök fátólyán át
És remegni a bánatos ajkát,
Mely panaszol, bárha mélyen hallgat.

O ha akkor! . . . Ah de vége, vége!
Nefejeztes, bánatos levélke,
Oly rövid vagy, nincs alattad név sem,
Hogy ki küldött, mégis tudom, érzem . . .

Kisteleki Ede: Költemények. Egy jó nagy kötet, nagy nyolczadrét alakban, tömött nyomással, 220 lapra terjedő, vagy 150 darabot magába foglaló kö-tet, hasonló a szakaszokra osztott, de azért sürű és bozotos erdőhöz, a melyben nehéz eligazodni. A szerző tíz szakaszra osztotta gyűjteményét, melyek közt van ugyan egy pár cikluszerű, pl. „Bátyám emléke”, „Katona-életemből”, nagyobb része azon-ban a legkülönbözőbb fajú, tartalma s hangja köl-temények rendezetlen csoportja, melyekről nem tudni, miért vannak egy fejezetbe osztva s a többiétől meg-
különböztetve, annyira, hogy pl. a „Janka” című cik-lus hét darabja egymástól széthagyva, öt különböző helyen található fel. Maguk a költemények, dal, népdal, óda, genre-kép, bölcselkedés, leirő költemény — de egyik műfaj sem emelkedik a másik fölé, egyik hangulat sem uralkodik a többin, nem mintha mind-egyik nemben valami egyformán jeles s maradóan volna, hanem mert a színtelenség egyzínű mind. Pedig a szerző nincs tehetség nélkül; gondolkodó s itt-ott érző léleknek is bizonyul, ámbar egészen véve sokkal kevesebb benne az érzés, mint a gondolat s legkevesebb az alkotó költő képzelet. Egyes darabjai olvasás közben tetszenek, de tovább olvasva ismét

elmosódnak s végre az egész kötet azt a benyomást teszi, hogy a szerző jobban tette volna, ha legalább felét megírta volna, s a másik felének ismét felét kiadta volna. Válogatva lehetett volna belőlük egy negyedrésznyi csinos gyűjteményt rendezni, így a ki végig olvassa, elfárad belé, a ki pedig lapozgatja, nehezen találja meg a mi talán tetszenék neki. A csinos kiállítású kötet Singer és Wolfnerrel jelent meg s ára 1 ft 20 kr.

Arany-füst, regény, írta Wohl Stephanie, két kötet. Elég ajánlat a regényre, hogy félszázad alatt másodszor kiadást érte meg. Az új kiadás is Méhner Vilmosnál jelent meg, s ára 2 ft 40 kr.

Szerelmes kisasszonyok, írta Babay Kálmán. Megjelent Veszprémben s tizenegy kisebb rajz olvasható benne olyan kisasszonyokról, kik már a nevelő-intézetekben kezdenek ábrándozni, üres foglalkozások töltik be gyermek- és ifjú-koruknak életét, szeretik, ha udvarolnak nekik s a vége boldogtalan élet. Ára 1 ft, s a tiszta jóvedelem a veszprémi tífzárkószultak javára van szánva.

Tilos naptár czimén adta ki a «Borszem Jankó» szerkesztősége 1888. i. naptárát, Mokány Berezi szerkesztésében, kinek karaktere és szafos mondásai eléggé ismeretesek. A 164 képet Jankó János, Schliessmann, Homicsók és Faragó rajzoltak. Külön melléklete illusztrált kibiciz szabályok, minden kuszínó falának díszítésére. A «Borszem Jankó» népszerű alakjai mind feltalálhatók a vidám naptárban, mely az «Athenaeum» kiadó hivatalában jelent meg s ára 1 ft.

Tréfás mértani feladványok. Orbók Mór ily gyűjteménnyel bocsátotta közre «Hasznos mulatságok» czimén megindított ifjúsági vállalatának harmadik füzetét. A csinosan kiállított s 117 ábrát tartalmazó füzet ára 50 kr. s a szerzőnél rendelhető meg Pozsonyban. A füzetet Drottler Rezső adta ki. Orbók a komoly mértani problémákról úgyesen tud beszélni a gyermekek nyelvén. A tarka-barka, mulatságos ötletekkel, élvezetes kis történetekkel egybekapcsolva problémák a növekedéseket szorgalmra és munkára. A könyv a felnőtteknek is kellemes szórakozást nyújthat.

A dohánytermelés vezérfontala czimű füzetet adott ki lovag Kleberg Oswald, a tiszta-roffoi dohány-bevitel hivatal főnöke és a dohányjövődék egyik vándortartója. A népies nyelvvezető irt füzet rövid ismertetését nyújtja a dohány eredete és elterjedésének, melyet a dohány természetstudományi leírása követ. A következő fejezetben figyelemre méltó észrevételek foglaltatnak hazai dohánytermelésünk hiányai és azok orvoslásáról, melyek után az okszéri dohánytermelés feltételei következnek. Végül — függelékül — a dohányjövődékről szóló, eddig érvényben volt törvények és szabályok bő kivonatát közli. Ára egy forint, megrendelhető a szerzőnél, Tisza-Roffon.

Zeneművek. Székesszékhérvárt Klokner Ede kiadásában megjelent: «Hulló csillagok» polkamazurka, zongorára szerző Hermann Ede. — Bécsben pedig Haslinger zenemű-kereskedésében négy dal jelent meg Angyal Armandtól, énekhangra zongorakísérettel. Benne Petőfiktől «Hová lesz a kacaj», továbbá két dal Heinetől és egy Prutztól. Ára 60 kr.

Nemzeti színház. Az eredeti színmű újítások bemutatásának sora decz. 2-án Berceányi Béla «Uj élet» színművével kezdődött. Ez új színmű szerzője a nemzeti színház érdemes tagja. Mint drámaíróval sem most találkozik először a közönség. Nem kélt, hanem értelmes figyelt, ki a színpadi ismeret szerint dolgozik; ir jól játszható szerepeket, hatástévő jeleneteket, de bensőben nem alkotja meg színművét, sok apró részből áll az, s gyöngén függ össze. Az «Uj élet» alapeszméje is csak hangoztatva van, voltaképpen azonban nincs benne a darabban. A szerző azt akarja festeni, hogy a társadalomban mily előítéletek és küzdelmek közt kezdhet valaki új életet, ha már egy élet bezárult mögötte, ha azt maga semmisítette meg, de később erkölcsi erővel kívánja jóvá tenni a mulat. És ezt kétféleképpen nem sikerül bizonyítani. Először is a darab hőse nem sikksztó, csak magára vállalta a bűnt; tehát becsületes, igaz ember, a kinek lelkeben, erkölcsi világában nem kezdődik új élet, mikor a börtönből kiszabadul, a hol ártatlanul szenvedett. Másodszor ennek az embernek se ártatlan-sága nem ül diadalt, de le sem feyverzi az előítéle-tet, hanem csak megalkuszak vele, hogy jól van, a leányod azé lesz, a kit szeret, de te ne igen mutad-magad a világ előtt. A mese rövid elmondása felün-teti, hogy a színmű eszméje csak fölédés, de nem válik igazsággá.

Kezdődik a darab egy előjátékkal, mely a színmű-vek hatásos része. Nagy István valamelyik megyében alispán. Neje fényűző s hozzá nyúl a férje őrzetére bizott pénzhez. A főispán udvarol az asszonynak, ellensége az alispánnak, szigorú lépnek föl ellene, Nagy István magára vállalja a sikksztást, hogy felesé-gét megmentse, ki épen gyermeket is visel szíve alatt.

Nagy István tehát börtönbe jut, családja pedig nyo-morba dől. A darab azzal nyílik meg, hogy a bűnös nő halálán van, még egyszer látni akarja már öt év óta ártatlanul szenvedő férjét. Epen akkor Nagy István kegyelmet kap, s megjön, hogy felesége halálának tanúja legyen. Az előjátékban Nagy Imre (Nagy István) és Helvey Laura (felesége) hatással játszo-ták a két főszerepet. Évek mulnak el, s Nagy István, ki a börtönből megtanulta a lakatos-mesterséget, ez idő alatt gazdag vagyáros lett, kis leánya, Elza, hajadonná fejlődött. Egy fiatal gróf, Antalfalvy Jenő feleségül akarja venni a lányt, de az apa fél, hogy kiderül mulja épen az előkelő összeköttetésnél fogva, s büszkébb is, hogysen egy nagyuri családba belopja így gyermekeit. Elmondja maga a titkot az öreg gróf-nak. Ez meg van lerve, de akad egy ötlete, csak hogy nem valami szerencsés. Legyen a gyáros országgyű-lési képviselő, s ha nem derül ki rá mulja, akkor biztosan el is van az már metve. Nagy István rááll, megválasztják képviselőnek. Ellenfele azonban rá-beszél egy képviselőt, hogy interpelláció alakjában hozza elő a házban Nagy István mulját. Ez ugyan nem történik meg, mert maga a gyáros hűga árulja el véletlenül a titkot. A fiatal gróf azonban mégis elveheti felvségül Elzát, mert az apa és az öreg gróf megegyeznek, hogy az esküvő titokban menjen végbe,

Az operaszínházban decz. 8-ikán nagy közönség jelent meg Verdi «Othello» operájának első előadá-sára. Az utóbbi időkben már a szokatlanságok közé tartozik a telt színház, s ritkább a tetszésnek is az a zaja, mely ezúttal hangzott fel. A közönség élvezet-tel hallgatta Verdi legújabb dalművét, melyben a mester szelleme és költészete még mindig oly friss és oly erőteljes. A dalmű nem tartozik az ugyneve-zett látványos operák közé, de színházunk izléses diszszel állította ki, s a színpadi festők és jelmez-készítők díszes keretbe adták Verdi operájának. Perotti az, Othello nehéz és szenvedélyes szerepében nem csak hangjának csengésével és magasságával uralko-dott, hanem mint ábrázoló színész is megillette az elismerés. Desdemona a vendég Bellincioni Gemma kisasszony énekelte, s lassan találta bele ma-gát az érzelmes szerepbe. Igazi hatást a negyedik felvonásbeli balladával ért el. «Odry» egy kicsit melan-kholikus volt a gonosz Jágó szerepében. A kisebb sze-repeket Saxlehner asszony, Pauli, Dalnoki, Szendrői, Szekeres jól betöltötték, a zenekar pedig Erkel Sándor vezetése alatt kitűnően működött. Boito Arrigo szövegét Radó Antal fordította, magyarságon és han-gzatos versekben.

A népszínházban a múlt héten egy francia nép-színművet mutattak be. Szerzője a jeles Daudet Al-

UJ KALAPDIVATOK.

a gyáros pedig vonuljon el a világtól; de magányá-ban majd meglátogatják őt. A darabban tehát nem jut kifejezésre se az az eszme, hogy valaki a börtön után is kezdhet még új és becsületes életet, sem az, hogy a nagylelkű és ártatlan szenvedés kárpótlást talál. Az pedig, hogy a társadalom elő-ítéletét, botrány-hajhászatát nem lehet elnémí-tani, kegyetlen igazság, melyet a költőnek nem lehet makacsul hirdetni, a nélkül, hogy igazságot szolgáltatson. — A színmű előadásában a nemzeti színház művészei vetélkedve szálltak ki a sikerért. Pulszky-Markus Emilia (Elza) tündetésre is adott alkalmat. A közönség megemlékezve, hogy mily méltatlanul vádolták a közelebbi napok alatt a Pulszky-családot, a fővároszt megjelensékor hosszas és za-jos tapsal fogadta. Nagy Imre férfiasan játszta végig Nagy István küzdelmeit. Az öreg gróf, mely a színmű legjobb alakja, Gyenesben igen jellemző ábrázolá-ra talált. A darab sok szerepe Jászay Marit, Alszeri Irmát, Lendvayné, Felekiné, Ujházi, Szigeti Imrét, Mihályfit, Császart foglalkoztatta. A közönség a szerzőt az első felvonás után tapsokkal hívta, de helyette a rendező mondott köszönetet.

Uj színmű. A nemzeti színház drámaíró bi-zottsága egyhangúlag előadásra ajánlotta a «Thuran Anna» czimű öt-felvonásos történeti színművet, melynek tárgya Mátyás király idejéből van merítve, szerzője pedig Bartók Lajos.

fonz, kinek régibb műve, s még a már megholt Bizet (a «Carmen» opera szerzője) irt hozzá kedves és tartalmas zenét. Finoman dolgozott színmű, mint min-den, mely Daudet Alfonz tolla alól kikerül, de ná-lunk nem volt meg kellő hatása, mert cselekvénye igen kicsi, mégis öt felvonásra van nyújtva, s a nép-színház közönsége mindig szívesebben fogad oly darabot, melyben víg elemek is uralkodnak.

Czíme «Az arlesi leány», de maga a sokat emle-getett arlesi leány a színpadon nem jelenik meg. Könnyelmű, rosszhírlű lány, kibe egy gazdag paraszt asszony fia szerelmes lesz. Az anya nem engedi, hogy fia ilyen lányt hozzon a házba, s jóságával rá-bírja a szerelmes fiatal embert, hogy jegerésével fo-gadjon egy másik leányt, a ki őt régen szereti titok-ban. A fiatal emberben vetélytárs láttára eljegyzése ünnepén újra feléled az elfojtott szerelem. Örült szenvedély alakjában tör ki belőle az elaludt érzés és ez örültség öngyilkosságra viszi, leugrik a kastély tornyából és meghal. Bizet zenéje igen szép. Van minden résznek melodramatikus zenei kísérete. Ho-gyi Aranka kapta a legtöbb tapsot, ki érzéssel ját-szotta a reménytelenül szerető lányt. Dalait megtap-solták. Az anya szerepében Partényiné többször meghatotta a közönséget. Szirmai, Fodor Fruzina, Makó, Hunyadi, Szathmáry és Pusztai is jól vitték szerepüket, s a zenekar elég jól működött közre.

A művész díjak a műcsarnokban. A képzőmű-vészeti társulat deczember hó első napjaiban döntött

a díjak odaítélésében. A hazai művészeket illető ál-lami aranyéremre Zala György «Harczékenység» czimű szobrát ajánlották, s ezt Trefort miniszter helyben is hagyta. A «Harczékenység» az aradi vértanúk emlék-szobrának egyik mellék-alakja, s egy sisakos, erőtel-jes ifjút tüntet fel, a mint kardját kivonni s üldöhelye-ből elszántan felkelni készül. A külföldi művészeknek szánt aranyérmét a bírálók nem javasolták kiadni, miután feltűnőbb festmény nincs. A képzőművészeti társulat 600 frtos díjat Vágó Pál nyerte «Vonós né-gyes» czimű képeért. A második díjat — 400 frtot — Komlóssy Ferencz, Benczur iskolájának e szorgal-mas növendéke kapta «Játsszó gyermekei»-ért, melyet lapunk is bemutatott. A Ráth-féle 300 forintos díjat titkos szavazás alapján Nadler Róbert «Két nővér» czimű életképe nyerte el 4 szóval Skuteczky Döme ellenében.

A kiállításon levő műtárgyakból a képzőművészeti társulat többet megvásárolt, a tagok közt rendezendő sorsolásra. Ezek a következők: «Vonó négyes» Vágó Páltól; «A jó bor» Hollósy Simontól; «Egy jó falat» Tornyai Gyulától; «Erdő» Aggházy Gyulától; «Az

nyitási tan meghonosodására vezettek. A felolvasó figyelembe részesíté a kérdést hazai jogtörténeti szempontból is. Fejtegetései során azt a rendszert ajánlta, mely a vádra hárítja a bizonyítás terhet és a bírót nem kárhoztatja passzivitására. Az éljenzéssel fogadott felolvasás után Szilágyi Sándor ismertette röviden «Az 1657—1661-iki forradalmi országgyűl-lés»-et. Erdély zivatáros multját világítják meg ezek. Rákóczi Györgyre megharagudott a porta és meg-tette fejedelmének Barsayt. Csak hogy az országgyű-lésen is keresztl kellett vinni Barsay megválasz-tását. 1658 október havában összeültek a rendek Segesvárt, híven Rákóczihoz, de mégis engedtek annyit, hogy Barsayt elfogadják ideiglenes fejede-lmek, a míg Rákóczi kiengeszteli a portát. Novem-berben Maros-Vásárhelyt volt országgyűlés. Megie-lent ott a bég is, leszádta a rendeket, s a hogy a bég akarta, a hogy a szultán nevében parancsolt, azon-képen cselekedtek a rendek és szépen fejet hajtottak Barsaynak. — A harmadik felolvasást Domanowsky Endre tartotta «Dante mint politikus» czim alatt. A középkor az egyház és állam közötti viszonyt úgy fogta fel, hogy amaz mint a szelleminek képviselője parancsol ennek, a mely a testet képviseli. Az első, ki e viszony helytelenségét okokkal kimutatta, Dante volt «De monarchia» czimű munkájában. E munká-

lemondását, s ő, a miniszter, hajlandó azt elfogadni. Keglevich még csak pár hétig marad helyén, a míg a számadásokkal elkészül. Utódjáról bizonyost még nem hallani, de emlegetik, hogy Beniczky Ferencz belügyi államtitkára bizzák a két színház vezetését.

A nemzeti múzeum és országos képtár ügye. A képviselőházi bizottság befejezte vizsgálatát a két közintézetben. Polónyi nagy zajt ütött interpellá-cziója a szármály hírek után indult, ezek azonban egytől egyig szárnyaszegetten hulltak le. Senki egyet-len visszadlést nem tudott határozottan megmondani, pedig a vizsgáló bizottság kihallgatott mindenkit, a kiről értesült, hogy szintén hallott a szállongó hírekről, sőt nyilvánosan is felszólította a közönséget, te-gyen jelentést, ha valamit tud. Semmi eredmény sem lett. Aztán megvizsgálták a múzeum gyanúsított osztályait, hirbe hozott egyes tárgyait, s rend-ben találtak mindent, semmi tárgy ott kiserülve, hamisítva nem volt. Aztán az országos képtárban folytatták a vizsgálatot, s a festményeket, kézi rajzo-kat, metszvényeket a lajstromok alapján vetették tüze-s szemle alá. Itt még tart a vizsgálat, de eddig semmiféle hiányt nem találtak. Egy pár festmény ja-vítás végett Münchenben van, a között. miniszter tudtával. A bizottság a vizsgálat teljes befejezése után megszerkeszti jelentését s Trefort miniszter an-nak alapján fog válaszolni a képviselőházban Polónyi Gézának és Komlóssy Ferencznek. A bizottság egy-ézerszind javaslatot fog tenni a működés kezeli-sére nézve. A vizsgálat eredményében senki sem ké-telkedett, s épen azért hatotak a vádák oly levern, mert egy közistisztelő veterán tudóst, Pulszky Feren-czet állították a gyanu élével szemközt, s a külföldön is jól ismert és tisztelt nevet megruhczolták. A tudománys körökben, melyeknek Pulszky egyik legtevé-kenyebb tagja, most arra készülnek, hogy a méltan-lanságot szenvedett tudósak elégtételt nyújtsanak, a tisztelet és bízalom ünnepléses kifejezése mellett.

Az Arany-szobor bíráló bizottságának két kü-lföldi tagja: Tülgner Viktor bécsi és Klein Miksa berlini szobrász hazánkfiak vasárnap óta Budapesten időznek s ismételtlen megtekintették a pályázó szo-borműveket. A két szobrász pár nap mulva el akar utazni, s a szobor pályázatának sorsa e szerint már a legközelebbi napokban eldől.

Kossuth Lajos fia Napolyban. Épp azon napon, midőn a magyar zarándokok kiránduló csapata Ná-polyba érkezett, Kossuth Lajos két fia: Lajos és Fe-rencz, szintén ott jártak valami hivatalos dologban. A magyarokkal egy hotelben voltak szállva: a «Hotel royal l'Etranger»-ben. A kirándulók nagyon megörültek a találkozásnak s nagy hazánkfia gyermekeit tisz-teletteljesen üdvözölték.

A segesvári Petőfi-emlékre eddigelé 1245 frt gyűlt össze. Ha a gyűjtő bizottság jobban szorvezi a mozgalmat, bizonyára rövid idő alatt emelkedni fog az összeg.

A kassai székesegyház építésének kora. A kassai híres székesegyház alapozási munkálatai köz-ben legutóbb igen érdekes dolgokat találtak, melyek-nek főképen az kölcsönöz nagy értéket, hogy meg-döntik azt az eddig általánosan elterjedt véleményt, hogy a székesegyház a 13-ik század első feléből származik. A székesegyházat ugyanis mostanában majd-nem teljesen lebontják, mert az oszlopok igen veszély-es jellegű repedéseket és ingadozásokat mutattak E munkálatok közben a minap az egyik oszlop alatt több nagy kölapot találtak, melyekről a közelebbi vizsgálat kiderítette, hogy azok egy régi sírkő mara-dványai. A köveket mindenféle czimerek és vésetek díszítik, s néhol égési foltok vannak rajtuk, melyek igazolni látszanak az a föltevést, hogy a mostani székesegyház helyén ezeltől egy másik templom állott, mely később leégett. A köveken az 1370. év-szám olvasható, s így lehetetlen, hogy a székesegy-ház 150 évvel előbb épült.

Budapest lakossága. A mult évben julius első napján Budapesten tartott népszámlálás eredményét teszi közé egy füzetben Körösi József, a főváros sta-tisztikai hivatalának igazgatója. Az összéírás tudva-talilag a főváros tényleges lakosságát óhajtotta meg-állapítani. E szerint 1886. jul. 1-én Budapestenk 412,587 lakosa volt, melynek egyötöd része pinzék-ben élt. 6270-en nyári lakásban tartózkodtak s még 16,308-an voltak távol a fővárostól. A különböző fő-városi-naraló helyekre ezer ember közül 63 került

A MÜCSARNOKBAN: DIVATTANULMÁNY.

inceleskedő Karcay Lajostól; «Részlet a Kunság-ból» Tölgyessy Arturtól; «A nyálank» Ebner Lajos-tól; «Fűrészmalom» Telepy Károlytól; «Siesta» s «Erdő szélén» Tolnay Ákostól; «Sterzing-Brixen» Nadler Róbertől; «Állj! Kimmach Lászlótól; «Li-bapásztorleány» Vastagh Gézától; «A normafa» Brodszky Sándortól; «Rákoson» Schikédanz Albert-től; «Tanulmány» Vörös Erzséltől; «Őzkor» Tarnó-czy Bertától; «Tájrészlet Somogyból» Ujváry Ignác-ztól s «Tanyarészlet» Vecsey Tivadarnétól.

A közoktatásügyi miniszter a jury ama javaslatát, hogy a külföldi művészeknek szánt érem ne adassék ki, nem fogadta el, miután abban a külföldi művé-szek melőzést láthatnak. A jury tehát ujjalag össze-ült, s «Verhas» «Egyedül» czimű festményét jelölte ki; két szavazat esett Verstraete «Bükkfásor» tájképére is, mely már a nemzeti múzeum számára van meg-vásárolva. A miniszter helyben hagyta a jury javas-latát.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia deczember 5-iki ülése a második osztály volt s Tóth Lőrincz elnökölt.

Wlassics Gyula levelező tag olvasta fel székfoga-lóját «A bizonyítás tana a bűnvádi eljárásban» czim-mel, mely egy nagyobb monografia bevezető része. Különösen azokkal az okokkal foglalkozik, melyek a 13-ik századtól kezdve korunkig a törvényes bizo-

nak magva bebizonyítása ama tételnek, hogy a világi uralkodó független a pápai hatalomtól. Dante ki-vánja, hogy a pápa csak a vallásra gondoljon s pusztán az egyháziakban uralkodjék, a világi kormány-nal való foglalkozás az ő magas föladatát hátrál-tatja. — A felolvasást érdeklődve hallgatták.

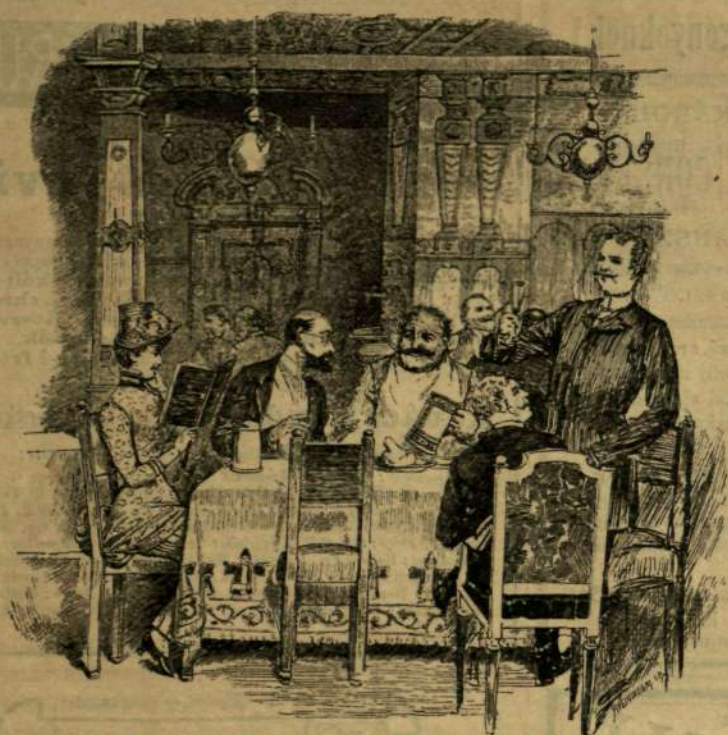
Néprajzi társaság van alakulóban. Az előleges értekezletet az akadémia épületében Hunfalvy Pál elnöklele alatt tartották meg s vagy harminczketten jelentek meg: írók, tanfok, akadémikusok, képviselő-k. Dr. Hermann Antal adta elő ily társaság szerve-zésének szükségét. El is határozták a társaság meg-alakítását s Havas Sándor elnöklele alatt hét tagu bizottságot küldtek ki a program és alapszabályok elkészítésére.

MI UJSÁG?

A magyar királyi testőrség új kapitánya gr. Pálffy András altábornagy lett, ki mint a testőrség főhadnagya, több alkalommal helyettesíté már az elhunyt főkapitányt, Fratricsevics Ignácot. Az új kapitány még 48 éves.

Az intendáns lemondása. Az opera-színház és nemzeti színház vezetése ügyében a képviselőházban történt interpellációra b. Orczy Béla belügyminis-ter kijelentette, hogy gr. Keglevich István beada

Képes áriegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

— Csak nem akarsz tósztot mondani?
— Dehogyan akarok, hanem annál okosabban: indítványozom, hogy vezessék Laci bátyámat, kedves nejével — éljenek! — vására után a Mayer-hoffer kávéháza, a nyár- és dohány-utca sarkán. — Bravo!

BARNA FOGORVOS

Budapest, váci utca 24. szám.

Készít egyes fogakat, fogkorokat és plombákat, jóállás mellett; árak mérsékelték. Kívánczokra részletfizetésre.

GYÁRI RAKTAR
valódi töltről helyi- és főről-lodenből minden színen és különböző arányban, valamint **Edinger** szíre és drap színen, vízhatlan esőköpenyekre. Grail Ferencz, Innsbruckban. Minták ingyen és bérmentve.

Eddig felülmúlhatatlan a fővárosban!

PATYI ISTVÁN ÉS TÁRSAI

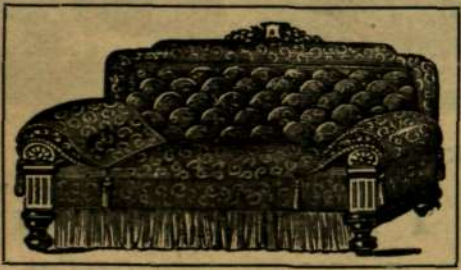
hazai gyártmány

asztalos- és saját készítményű kárpitosbutor-termei

Budapest, IV. (belsőváros), koronaherceg-utca 11. sz.

I-ső emelet, a szibáry-utca sarkán, a m. kir. főposta-palotával szemben.

Nagyszabású butor-termeinkben (11 terem) dús választékban folyton készletben tartunk mindennemű fából és színen teljes háló-, ebédlő-, dolgozó- és saloni- berendezéseket, valamint bármely egyes butorárúkat a leggyorsabb idővel a legolcsóbb áron. Midőn a n. é. közönséget kizárólag hazai

A m. t. közönség szíves pártfogását kérve, maradjunk hazaforra tisztelettel

PATYI ISTVÁN ÉS TÁRSAI,

hazai gyártmányú asztalos- és saját készítményű kárpitosbutor-termei.

Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk.

Alkalmas karácsonyi ajándékok

TALISMAN

aranyozott ezüst karcsatok 8 ftrért

tokkal 9 forint.

Osak nálam kapható!

TALISMAN

aranyozott ezüst karcsatok 8 ftrért

tokkal 9 forint.

Osak nálam kapható!

TALISMAN

aranyozott ezüst karcsatok 8 ftrért

tokkal 9 forint.

Osak nálam kapható!

TALISMAN

aranyozott ezüst karcsatok 8 ftrért

tokkal 9 forint.

Osak nálam kapható!

TALISMAN

aranyozott ezüst karcsatok 8 ftrért

tokkal 9 forint.

Osak nálam kapható!

TALISMAN

aranyozott ezüst karcsatok 8 ftrért

tokkal 9 forint.

Feltűnést keltő njádság!

„Symphonion“

(szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

„Symphonion“

szabadkőzve minden államban) a neve egy új hangszerek. melynek sikerült föltalálása a hangszerek terén még nem létezett.

A legrégbb népies gyógyszer a koncentrált

klosterneuburgi tag-esszencia

(közvény-folyadék)

az orvosrendűri vegyészeti műteremben megvizsgálva és bejegyzett védjegy által ellátva biztosítja.

4 üveg 50 kr. 4 üveg 1 frt.

postai szállítással 15 kr.-al több.

HOFFMANN ALFRED

gyógyszerész Klosterneuburgban.

Valódi minőségben a következő gyógyszertárakban: Fővárosi Magyarországi részére Török

József, Budapest, királyutca 12. Árad: Rozsnyai M. Debrezen: Dr. Roth-Heck. Szabadka: Józ. Pécs: S. B. Pozsonyban: Dr. Adler R. és Erdy István. Győrben: Petri P. Szegeden: B. S. Versecben: Müller O. Kichler B. Székeshelyen: S. R. Kassán: Wandracsek K. Temesváron: Jahnke C. és Klausmanns Albert.

KWIZDA „Köszvényfolyadék“

évek óta kipróbált, jeles szer

csúsz, köszvény és idegbajok ellen.

Kitűnő hatással van nagyobb farsadatok, hosszas gyaloglás, stb.

előtt és utáni erősítésre, valamint

agykorban beállott gyöngeségnél.

KWIZDA köszvényfolyadék

valódi minőségben kapható Budapestben: nagyban Török József, gyógyszerész, Kochemster Frigyes utódi, Neruda Nándor, Pillich Ferenc, Stroben testvérek, Thallmayer és Seitz, Detsyn F., Steden József. — Kicsinyben: Altvirth József és majdnem valamennyi gyógyszerésznél. Főletét: Kwizda Ferenc János, cs. kir. osztrák és román királyi udv. szállító keleti gyógyszerárban, Korneuburgban.

1 palackkal 1 frt o. é.

Szives megfigyelésül. E készítmény vételénél

kérjük a t. közönséget, mindig

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

carton is fönnbéli védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda köszvényfolyadékát

kérni, s arra ügyelni, hogy egy minden palack, valamint a

HIRDETMEY.

Ó Császári és Apostoli Királyi Felségének 1887. évi június 10-éről kelt legf. elhatározása

olyan ennel megindították a

XIII-dik M. KIR. ÁLLAMSORSJÁTEK,

melynek tiszta jövedelme akképen osztandó fel, hogy

a vagyonatlan magyar kir. hivatalnokok és árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

gyerekek segélyezésére, az árva részére alakított alap, a segélyt az anyák és

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle Bécében.

Vertisztító labdacok

